

Bibliographic Data

Author	မြ ၊ ဦး ၊ သီရိပျံချီ	Mya , U , Thiripyanchi	Mra , U" , Si-ri pyam khyi-	Art. UM0001A
Article Title	အုတ်ခွက် ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များအကြောင်း ၊ ပထမတွဲ (Votive tablets of Burma, Part I) Rhe" hon' 'ut' khvak' rup' pva-" chan'" tu to' mya-"			
Title (Book/Serial)				
Issue and Volume				
Edition				
Place/ Publisher	Department of Archaeology			
Distributor				
Ed. Date	1961			
Pagination	80 p., illus. 38 p.			
Annotation	Among the first evidence of Burmese culture are carved Buddha images and the birth stories of Buddha on clay, stone, metal and wood. The height of the the votive tablets are five to eight inches. Early votive tablets were found in Srikshetra, Tagaung, Bagan, Thaton, Hpa-an and Rakhine State. The votive tablets studied are housed in the Department of Archaeology, Yangon. They are: (1) Votive tablets of King Anawrahta, p. 3 - 16 (2) Votive tablets donated by Bagan people, p. 16 - 26 (3) Votive tablets of Sawlu Min , p. 26 - 28 (4) Votive tabletsof King Kyansittha, p. 28 - 31 (5) Votive tablets of King Alaungsithu, p. 32 - 33 (6) Votive tablets of the Buddha's life, p. 33 - 40 (7) Votive tablets from Tagaung, p. 48 - 51 (8) Votive tablets from Katha, p. 51 (9) Votive tablets from Minbu, p. 52 (10) Votive tablets from Thazi, p. 53 (11) Votive tablets from Sagaing, p. 54 (12) Votive tablets from Thaton, p. 54 - 56 (13) Votive tablets from Pathein, p. 56 - 57 (14) Votive tablets from Tavoy, p. 57 - 60 (15) Votive tablets from Yangon (Botataung Pagoda), p. 61 (16) Votive tablets from Yangon (Tatalay), p. 61 (17) Votive tablets from Bago, p. 62 - 63 (18) Votive tablets from Sittway, p. 63 - 64			
Subject Terms	1. Votive Tablets 2. Buddhism - Myanmar			
Key Words				

မြန်မာပြည်၌ ရှေးမင်းကောင်းမင်းမြတ်တို့နှင့်တကွ ဒါယကာ-ဒါယိကာမ
အပေါင်းတို့ လှူဒါန်းပူဇော် ထားခဲ့သော

အုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များအကြောင်း

ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာစသည်တို့၌ လာယှိသည့်အတိုင်း စေတီဟုခေါ်ဆို၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သူတော်စင်တို့ ရိုသေလေးစားပူဇော်အပ်သော အရာဝတ္ထုများမှာ လေးပါးအပြားယှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ (၁) သာရိရိကစေတီ၊ မြတ်စွာဖုရား၏ ကိုယ်တော်ခြင်မှ ဖြစ်ပေါ်သမျှ ဓာတ်တော်များ။ (၂) ပရိဘောဂစေတီ၊ ဗောဓိပင်နှင့်တကွ မြတ်စွာဖုရား၏ အသုံးအဆောင်တော် ပရိက္ခရာစသည်များ။ (၃) ဥဒ္ဓိဿစေတီ၊ မြတ်စွာဖုရား၏ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ။ (၄) ဓမ္မစေတီ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသော တရားဒေသနာတော်တို့ကို ပေရွက်၊ ရွှေပြား၊ ငွေပြား စသည်တို့တွင် ရေးမှတ်၍ သိမှီးဌပနာအပ်သော စေတီတော်တို့ဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းတို့အနက် ဥဒ္ဓိဿစေတီဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော မြတ်စွာဖုရား၏ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တို့ကို အနည်းနည်းအဖုံဖုံ ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်နိပါတ်တော်၌ လာယှိသည့်အတိုင်း၊ အနေအထားပုံအမျိုးမျိုးနှင့် ကျောက်၊ သတ္တု၊ သစ်သား စသော ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ထုလုပ်ကိုးကွယ်ပူဇော်တတ်ကြ၏။ ၎င်းတို့တွင် အုတ်ကဲ့သို့ မြေဖြင့် အလိုယှိရာပုံကို သွင်းလုပ်၍ မီးဖုတ်ထားသော ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များလည်း အပါအဝင် ဖြစ်၏။ ထိုရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များကို အုတ်ခွက် ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များဟု ခေါ်ဆိုထား၏။ ဖုရားပုထိုးတည်ရာ၌ ထိုဖော်ပြပါ စေတီတမျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ၊ လေးမျိုးစလုံးကိုဖြစ်စေ သိမှီးဌပနာ အပ်ရာ၏။ ထိုသို့ သိမှီးဌပနာမှလည်း ဖုံးအုပ်လျက်ယှိသော ဖုရားပုထိုးတို့သည် ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၏ ပူဇော်လေးမြတ်ကြည်ညိုခြင်းကို ခံထိုက်၏။ ထိုသို့ ခံထိုက်ခြင်းကြောင့်လည်း ထိုဖုံးအုပ်လျက်ယှိသော ဖုရားပုထိုးတို့ကိုလည်း စေတီဟူ၍ ခေါ်ဆိုကြ၏။

ဤကဲ့သို့သော နည်းအားဖြင့် ရှေးဖုရားပုထိုးတို့၌ ဗုဒ္ဓဝင်နိပါတ်တော်လာ မြတ်စွာဖုရား၏ ပုံတော်များကို မြေဖြင့် အုတ်ကဲ့သို့ သွင်းလုပ်၍ မြောက်မြားစွာသော ဆင်းတုတော်ကလေးများကို ဌပနာလျက် တွေ့ယှိရ၏။ ထိုဆင်းတုတော်ကလေးများသည်လည်း ခေတ်ကာလအလိုက် ပုံသဏ္ဌာန်တို့မှာ ခြားနားလျက် တွေ့ယှိရ၏။ အချို့ပုံတော်တို့၌လည်း ဒါယကာ ဒါယိကာမများ၏ အမည်တို့ကို ရေးထိုးဖော်ပြ၍ ပါဠိဘာသာဖြင့်၎င်း၊ သင်္သကရိုဏ်ဘာသာဖြင့်၎င်း၊ ပျူဘာသာဖြင့်၎င်း၊ မွန်ဘာသာဖြင့်၎င်း၊ မြန်မာဘာသာဖြင့်၎င်း အသီးသီး မိမိတို့၏ ကျမ်းကျင်ရာ သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာဖြင့် ခေတ်ကာလအလိုက် ပေါ်ပေါက်လျက်ယှိသော အက္ခရာအရေးအသားတို့နှင့် ဆုတောင်းခန်းမှစ၍ ကမ္ဘာလုံးလိပ်စာတို့ကို ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက် ပါယှိခြင်းကို တွေ့ရ၏။ အချို့၌ “ယေဓမ္မာ” အစယှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်၏ အတိချုပ်ဂါထာကလေးများလည်း ပါယှိ၏။ အချို့မှာ ဆင်းတုတော်မပါပဲ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားဒေသနာတော်၏ ခေါင်းစဉ်အစ အတိချုပ်ကလေးများ ပါယှိ၏။ အချို့၌ ဆင်းတုတော်ပါ နောက်ခံတံကဲ့နှင့်တကွ ပလ္လင်တော်နှင့် စလစ်ကျောင်းဆောင်ကလေးများ၏ ပုံသွန်းလုပ်လျက် ယှိပါ၏။ ၎င်းတို့သည် ခေတ်ကာလအလိုက် ပေါ်ပေါက်လျက်ယှိသော သာသနာဘာသာရေး၏ အခြေအမြစ်တို့အပြင်၊ ကိုးကွယ်ပူဇော်ထားသော ဒါယကာဒါယိကာမ အပေါင်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအခြေအမြစ်တို့ကိုလည်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေ၏။

ထိုကဲ့သို့ သာသနာဘာသာရေးမျှမက ခေတ်ကာလအလိုက် ပေါ်လွင်ထင်ရှားလျက်ယှိသော လူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကြီးပွားဆုတ်ယုတ်တိုးတက်မှုတို့၏ အခြေအမြစ်တို့ကို ကြေးမုံပြင်တွင် ထင်စေသကဲ့သို့ ထင်ထင်ရှား

ရှား ပြထားလျက်ယှိသော အုတ်ခွက် ဆင်းတုတော်ကလေးများ၏ ဓာတ်ပုံများကို အတ္ထုပ္ပတ္တိ အနည်းငယ် ရေးသားထည့်သွင်းလျက် အောက်တွင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ ထိုသို့ဖော်ပြရာတွင် ယခုအခြေအနေအရ မြန်မာပြည်၌ အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သော ပုဂံခေတ်ကို အခြေခံပြုလုပ်၍ ရှေးဦးစွာ ပဌမဖော်ပြသွားပါမည်။ အခြားအခြားသော ခေတ်တို့ကိုလည်း အလျဉ်းသင့်သလို ဆက်လက်ဖော်ပြသွားပါမည်။ အထင်ရှားဆုံးသော ပုဂံခေတ်ဆိုသည်မှာလည်း အနော်ရထာမင်းခေတ်ကို အရင်းခံထား၍ ပြောဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာပြည်၌ အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်များကို သွင်းလုပ်ပူဇော်ရာတွင် ပုဂံအနော်ရထာမင်း ခေတ်ထက် ရှေးကျသော ခေတ်မှာ (ပြည်၊ မှော်ဇာ) သရေခေတ္တရာ ပျူမင်းတို့၏ ခေတ်ဖြစ်သည်။ အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော် လုပ်ငန်းအရေအတွက်တွင်လည်း ပုဂံခေတ်ထက် နည်းလှမည် မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ၎င်းမြို့ဟောင်းတွင် တွေ့ယှိရသော အုတ်ခွက်တို့၏ အခြေအနေမှာ အကျိုးအပဲ့ အပျက်အစီးများနေခြင်းကြောင့် ပုဂံလောက် ကျနသေချာစွာ ပြောဆိုနိုင်မည့် အခြေမယှိသေးချေ။ သရေခေတ္တရာနှင့် မရှေးမနှောင်း သထုံခေတ်အတွက်မှာလည်း ကြေ နပ်လောက်အောင် သုတေသနလုပ်ငန်းကို မလုပ်ရသေးချေ။ ထိုအရပ်ဒေသတဝိုက်၌ တွေ့ယှိရသော ရှေးဟောင်း အုတ်ခွက်အရေအတွက်တို့မှာလည်း မများလှသေးချေ။ ဖားအံနယ်ကော့ဂွန်းဂူ၌ တွေ့ယှိရသော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်တို့မှာလည်း ယခုလက်ယှိအခြေအနေအရ အရေအတွက် များသလောက် ရှေးမကျလှချေ။ မြန်မာအစတကောင်းကဟု ဆိုရိုးယှိသော်လည်း တကောင်းတွင် တွေ့ယှိရသော အုတ်ခွက်တို့မှာ ပုဂံအနော်ရထာမင်းခေတ်လောက်က အုတ်ခွက်များဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။ ထိုအကြောင်းကြောင်းတို့ကိုထောက်၍ ပုဂံခေတ်အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်များအကြောင်းကို ဦးစွာပဌမထုတ်ဖော် ဖော်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကို စံနမူနာပြုလုပ်၍ အခြားနယ်တို့၌ တွေ့ယှိသားသော အုတ်ခွက်တို့ကို အသီးသီး ထုတ်ဖော်ရေးသားဖော်ပြသွားပါမည်။

ရခိုင်ပြည်၌ အာနန္ဒစန္ဒြမင်းလက်ထက် ခရစ်တော်နှစ် ၈-ရာစုနှစ်အတွင်းလောက်က အုတ်ခွက်များသွန်းလုပ်လှူဒါန်းခဲ့သည်ဟု ယခုစစ်တွေမြို့ဟောင်း ရှစ်သောင်းဖုရားကုန်း၌ စိုက်ထူထားသော ထိုမင်း၏ ကျောက်စာတွင် တွေ့ယှိရသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့မှာ စာတွေ့သာလျှင် ဖြစ်နေသေးသဖြင့် ရှေ့သို့ဆက်လက်သုတေသနလုပ်ရန် လိုပေသေးသည်။

ပုဂံအတို့မှာ အနော်ရထာမင်းခေတ်ထက် ပိုမိုထင်ရှားခိုင်လုံသော သက်သေသာဓက အထောက်အထားများကို မတွေ့ယှိရငြားသော်လည်း ပုဂံဆေးရေးစာ-ကျောက်စာတို့၌ အတိတ်ကအကြောင်းများကို ညွှန်ပြရေးသားချက်များကို အနည်းငယ် တွေ့ယှိရသဖြင့် ခိုင် လုံသော အ ကိုး အ ကား များ ရ ရန် ပုဂံ၌ပင်၊ သုတေသနလုပ်ငန်း ပိုမိုလုပ်ရန် လိုပေသေးသည်။

ပုဂံပြည်၌တွေ့ရှိရသော အုတ်ခွက် ဆင်းတုတော်များ။

မှန် နန်း မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး အ လို အား ဖြင့်၊ ပု ဂံ ယုန် လွှတ် ကျွန်း ၌ ၁၉ ရွာ သား နှင့် အ တူ သာသနာနှစ် ၂၉ ခုနှစ်တွင်၊ တိုင်းပြည်စတင် တည်ထောင်သော သမုဒ္ဒရာဇမင်းမှ (၃) ဆက်မြောက် ပျူစောထီးမင်းလက်ထက်မတိုင်မီကပင်၊ ပုဂံပြည်သို့ သာသနာရောက်ယှိနေဟန်ဆို၏။ ထိုမင်းကား၊ သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ ဟိရိ၊ ဩတ္တပ္ပ အစယှိသော သူတော်ကောင် တရား ခုနှစ်ပါး၊ မင်းကျင့်တရား ဆယ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။ နောင်လာလတ္တံ့သော စီးပွားအလို့ငှါ ဂဝံပတေ့ရသေ့ သိကြားတို့နှင့်တိုင်ပင်တော်မူ၍၊ အတ္ထေသုဓမ္မသတ္တေသု၊ ဂါထာဦးတပ်သော ဓမ္မသတ် ကျမ်းဂန်ကိုလည်း ပြုတော်မူပေ၏။ ငှက်ကြီးဦးခွံမြှုပ်ရာ အရပ်၌လည်း၊ ဥမင်နှင့် ဘုရားတည်တော်မူ၏။ ငှက်ကြီးကို ခွင်းသောအရပ်၌လည်း ဥမင်နှင့် ဖုရားတည်တော်မူ၏။ ထိုမှတပါးလည်း၊ ဖုရား၊ ဂူကျောင်း၊ လိုဏ်ခေါင်း၊ ဥမင်ပြုစုသည်ကားများ၏ဟုဆို၏။

တဖန်တောင်သူကြီး (ညောင်ဦးစောရဟန်း)၊ ဂေါ်စာသကရာဇ် ၂၉၃-၃၂၆ ခု၊ မင်းဖြစ်လျှင် ဘုန်းတန်ခိုးအာနုဘော်ကြီး၏။ မိမိသခွါးယာခင်းအရပ်၌ ဥယျာဉ်ကြီးသာယာစွာပြုပြီးသော် နဂါးရုပ်ကြီးလုပ်၍ထား၏။ ထိုသို့နဂါးရုပ်လုပ်၍ ကိုးကွယ်ခြင်းသည်ကား၊ နဂါးသည် လူတို့ထက် မြတ်လေသည်။ တန်ခိုးလည်းကြီးလေသည်။ ကိုးကွယ်ရသော် အကျိုး ကြီးမည်ဟူ၍ ပြုလေသတည်း။

ထိုမှတပါးလည်း၊ ရသေ့ပြည် အစယိုသော သထုံပြည်တို့မှာ၊ စည်းခုံပုထိုး ယိုသည်ကို အကြောင်းပြု၍၊ အယူမှားသော ရှင်အရည်းကြီးတို့နှင့် တိုင်ပင်၍၊ ပုထိုးကြီးတလုံး၊ ပုထိုးငယ်တလုံး၊ ပုထိုးသားများတလုံး၊ သင်လည်ပုထိုးတလုံး၊ စိတ်တည်ပုထိုးတလုံး၊ ဤပုထိုးငါးလုံးကိုတည်၏။ ထိုပုထိုးငါးလုံးတို့တွင်၊ နတ်ရုပ်လည်းမမည်၊ ဗုဒ္ဓရုပ်လည်းမမည်၊ လုပ်၍ ညနံနက် ထမင်းဟင်းသေစာတင်၍ ကိုးကွယ်ခြင်းပြု၏။

ထိုအခါ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား ထင်ရှားယှိစဉ်၊ အရှင်ပုဏ္ဏမထေရ်မှ အရင်းပြု၍ မြန်မာ ပြည် ဖြစ်သော တကောင်း၊ သရေခေတ္တရာ၊ အရိမဒ္ဒနာ၊ သီရိပစ္စယာတို့၌ မင်းအဆက်ဆက်တို့ လက်ထက်၊ ပရမတ္ထသင်္ဃာ၊ သမုတိသင်္ဃာ၊ ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိ၊ ပဋိဝေဓ-သာသနာတော် တည်ထွန်းလေသည်။ နောက်တမ္ပဝတိမြို့တည်၊ သိုက်တိုင်မင်း သာသနာနှစ် ၄၃၈-၄၄၅ ခု လက်ထက်မှစ၍၊ သာသနာတော် တရွှေ့ရွှေ့ အားနည်းလေသဖြင့်၊ ပရိယတ္တိ သာသနာတည်းဟူသော ပိဋကတ်တော် ယေချေသောကြောင့် သမထီး အရည်းကြီးတို့ အယူကိုသာ အယူများ၍ စောရဟန်းမင်းလည်းခေါ် တောင်သူကြီးမင်းလက်ထက်၊ မင်းနှင့်တကွတပြည်လုံး ယူလေကုန်၏။

ထိုသမထီး အရည်းကြီးတို့ အယူသည်၊ အနော်ရထာမင်း (သကရာဇ် ၄၀၆-၄၃၉ ခုနှစ်) လက်ထက်တိုင် ထင်ရှားလျက်ရှိ၏။ ထိုအခါ သုဓမ္မဝတီ မည်သော သထုံပြည်မှ၊ ဓမ္မဒဿီ အမည် ယိုသော ရှင်အရဟံသည်၊ ပုဂံပြည်သို့ရောက်လာ၏။ ထိုရှင်အရဟံကို အကြောင်းပြု၍၊ အနော်ရထာမင်းသည် အညောင်းကြီးတို့အယူကို စွန့်လွှတ်ပြီးလျှင်၊ သထုံပြည်မှ ပင့်ဆောင်လာသော ရဟန်းသင်္ဃာတို့နှင့် တကွ ရှင်အရဟံကို အမှူးထား၍၊ ပုဂံပြည်၌ သာသနာ ပြန်လည်တည်ထောင်စပြု၏။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော်၊ အနော်ရထာမင်းသည် သကရာဇ် ၄၀၆ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်၍၊ ၄၁၉ ခုနှစ်တွင် သထုံပြည်သို့ စစ်သည် ဗိုလ်ပါ အလုံးအရင်းနှင့် ချီတက်ပြီးလျှင်၊ သထုံပြည်မှ ပိဋကတ် အစုံသုံးဆယ်ကို၊ ရဟန်းတော်များနှင့်တကွ ပင့်ဆောင်လာ၏။ ထိုအခါမှစ၍၊ ပုဂံပြည်၌ သာသနာ စည်ပင်သာယာခြင်း ဖြစ်လာ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်လာခြင်းကို ပြဆိုထောက်ခံသော သာဓက တို့မှာ များလှစွာ၏။ ထိုသို့ တွေ့ယှိရသော သာဓက အထောက် အထား တို့၌၊ အထင်ရှားဆုံးသော ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့တွင် အနော်ရထာမင်း၏ တံဆိပ်နာမံ ခတ်လျက် သော်ငြင်း၊ ထိုမင်း၏ အခြေအရံ အသင်းအပင်းဖြစ်သော မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့မှအစ၊ တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ တံဆိပ်နာမံ ခတ်လျက် ပါယိုသော ကောင်းမှု အုတ်ခွက် ဆင်းတုတော်များ သော်ငြင်း ပါယို၏။ ၎င်းတို့ကို ပုဂံ၌ အမြောက်အမြား တွေ့ယှိရ၏။ ထိုအုတ်ခွက်တို့ထဲမှ မင်း၏ ကောင်းမှုတော်မှအစ၊ အမျိုးအစားခွဲခြား၍ ဆိုင်ရာအသီးသီး ဓာတ်ပုံတို့ကို၊ တခုစီ ရွေးချယ်စိစစ်ပြီးလျှင်၊ အောက်တွင် ထည့်သွင်း ရေးသားလိုက် ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ထည့်သွင်း ရေးသားပြုလုပ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက် အကြောင်းရင်း တရပ်မှာလည်း၊ ရှေးဟောင်း သုတေသန အမြင်နှင့်ဆိုလျှင် ထိုအဘိုးအနန္တ ထိုက်ဘန်လှသော ဝတ္ထုပစ္စည်းကလေးတို့သည် တဖြည်းဖြည်းကွယ်ပျောက် တိမ်မြုပ်ရခြင်းအဖြစ်သို့ မကျရောက်ရစေခြင်း အလို့ငှာ၊ စာတစောင် ပေတစောင် ပြုလုပ်ရေးမှတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အနော်ရထာမင်း၏ ကောင်းမှုတော် အုတ်ခွက် ဆင်းတုတော်များ။

ပုံ (၁ကနှင့်ခ)။ ဓာတ်ပုံတွင် ပုံ (၁က) ဟု အမှတ်ပြုလျက်ပါရှိသော အုတ်ခွက်သည် အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်ဖြစ်၏။ ဂုံးချွန်နှင့် လိုက်ဂူပုံသဏ္ဌာန်သွင်းလုပ်၍ ဘောင်ပတ်လည် ခတ်လျက်ရှိ၏။ အောက်ဘောင်အကျယ်မှာ ၃ လက်မခွဲလောက် ရှိ၏။ ထိုအုတ်ခွက် အမျိုးအစားထဲမှ တွေ့ယှိထားသော အုတ်ခွက်တို့မှာ အကျိုးအပဲ့ အပျက်အစီးသာ များသဖြင့် ကောင်းနိုးရာရာကို ရွေးချယ်၍ပြထား၏။ ၎င်းပုံ၏ အလယ်

တွင် ကျောင်းဆောင်နှင့် ကြာပလွင်ပေါ်တွင် တင်ပြင်ခွေလျက် ထိုင်နေတော်မူဟန် ဗုဒ္ဓဂေါတမ ရုပ်ပွား ဆင်းတုတော်တဆပေါ်၏။ တင်ပြင်ခွေထိုင်နေပုံမှာ ခြေနှစ်ဖက် ထပ်လျက်မဟုတ်ပဲ၊ ချိတ်လျက်ခြေဖဝါးတော် နှစ်ဖက်စလုံးပင် ပေါ်ထွက်နေ၏။ ဤကဲ့သို့ ထိုင်နေခြင်းပုံတော်တို့ကို ပညာယှိကြီးတို့က “ဗဒြာသနမုဒြ”ဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။ ၎င်းပုံတော်သည်၊ တည်ကြည်ကြံ့ခိုင်နေထိုင်ခြင်းပုံကိုပြ၏။ ညာလက်တော်မှာ အနည်းငယ် ကွေး၍ အောက်သို့ ဆန့်တန်းပြီးလျှင် ညာဖက်ရူးအစွန်းနား အတွင်းဖက်အပေါ်မှ လက်ချောင်းတော်များ ကို နဂိုရ်အနေအတိုင်း ဖြန့်တင်၍ အောက်သို့စိုက်လျက်ချထား၏။ သတ်ပြုကြစေလိုသော အချက်တချက်မှာ၊ လက်ချောင်းတော် ကလေးများသည် အတိုအရှည် လူသားပြုကတော့ အတိုင်း ယှိ၏။ လက်မောင်းတော်ကို အောက်သို့ ဆန့်တန်းလျက်၊ တတောင်ဆစ်မှ ကွေးပြီးလျှင် တင်ပြင်ခွေပေါ်တွင် လက်တော်ကို တင်၍ တင်ပြင်ချိတ်လျက်ယှိသော ခြေဖနောင့်တော် နှစ်ဖက်ကြား၌ လက်ဝါးကို ဖြန့်၍ လှန်လျက် သင်္ကန်းစများ တင်ထားခြင်းကို တွေ့မြင်ရ၏။ ၎င်းပုံတော်မျိုးကို ရိုးရိုးခေါ်ဆိုသော် “လက်တော်ဗယ်တင်ညာချ” ဟု ခေါ်ဆိုရေးမှတ်ကြ၏။ စာဆိုအားဖြင့် “ဘူမိဗုသနမုဒြ” သို့မဟုတ် “ဘူမိသွမ္ဗိဒြ” နှင့် ဖုရားဆင်းတု တော်မျိုးကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားရာနေရာတိုင်း၌ ထင်ရှားပေါ်လွင်တွေ့မြင်ရ၏။ ၎င်းပုံမှာ ဖုရားလောင်းသည် ဖုရားမဖြစ်မီ အချိန်အနည်းငယ် အတွင်းတွင် မာရ်နတ်သားသည်၊ ကြောက်မက်ဖွယ်သော စစ်သည်တော် အမြောက်အမြားနှင့် ဖုရားလောင်းအား ဖျက်ဆီးလိုသောအကြံနှင့် တိုက်ခိုက်ရန် ချဉ်းကပ်လာသည့်အခါ၊ ဖုရားလောင်းသည် မဟာပထဝီမြေကြီးကို တိုင် တည် ခန်း ဖြစ်သည်ဟု ပညာယှိကြီး များက သတ်မှတ် ခေါ်ဆိုကြ၏။

မျက်နှာတော်မှာ မျက်လွှာချလျက် မဟုတ်ပဲ၊ ရှေ့သို့ တူရုဖူးစိုက်ကြည့်ရှုနေဟန်ဖြစ်သည်။ နှာရိုးနှာတံ ပေါ်နှင့် မျက်နှာတော်မှာ ပြုံးလျက် နေဟန်ယှိ၏။ မျက်ခုံး မျက်လုံးတော်တို့မှာ အရင်း၌ စိုက်လျက် ကွေး၍ ခပ်ရှူးရှူးတက်သွားသည်။ အချို့က ၎င်းမျက်လုံးမျိုးကို ဗာဒံစေ့သဏ္ဌာန်ယှိသော မျက်လုံးဟု ခေါ်ကြသည်။ ဥဏှာလုံမွေရှင်တော်အမှတ်နှင့် မျက်လုံးနှစ်ခုအကြား နှာတံထိပ်အထက်၌ ဖေါင်းကြသော မိန္ဒုလုံးကလေးပါ သည်။ ဥဏှာလုံမွေရှင်တော်မှာလည်း အထက်သို့ရှူးသွားပြီးလျှင် ကြာဖူးအုပ်လျက်ပါသည်။ ၎င်းသည် မဏိတော်၏ ဗဟိုအလယ်တည့်တည့်တွင် မဟုတ်ပဲ၊ နောက်ခံတံကဲ့သို့ ကပ်လျက်နေသည်။ နဖူးတော်မှာ အနည်းငယ်မောက် သည်။ ဆံတော်တို့မှာ ခွေလျက် ရစ်လျက် မဟုတ်ပဲ၊ ရေ့ကပ်ပမာ မိန္ဒုလုံးကလေးများသဏ္ဌာန်ယှိသည်။ နားပျဉ်း ကျနှင့် နားရွက်တော်တို့မှာ ပခုံးတော်သို့ မထိပဲ ကွာလျက်နေသည်။ လည်တံပေါ်၍ မဏိတော်မှာ ကိုယ်လုံး တော်နှင့် စာလျှင် အနည်းငယ်သေးသည်။ ရင်ကျယ်၍ ခါးသေးသည်။ လက်ဝဲဖက်ပခုံးထက် စမွယ်တင်လျက် ယှိသော ဧကသီသင်္ကန်းမှာ ပါးလျှပ်သဖြင့် ချက်တော်နှင့် အထစ်ထစ်အရစ်ရစ်ယှိ ဝမ်းဗိုက်ဘော်အသားတို့မှာ ထင်ပေါ်လျက် နေသည်။ ဒုက္ခသင်္ကန်း၏ အထက်ပိုင်းကိုလည်း ကောင်းစွာမြင်နိုင်သည်။ လက်ဝဲဖက်ပခုံးထက် စမွယ်တင်လျက်ယှိသော ဧကသီသင်္ကန်း၏ ခေါက်ရိုး ခေါက်စကိုမူ လက်ဝဲဖက်ရင်သားတော်၏ အပေါ်ထက် တွဲလဲကျနေဟန်မှ အချို့ အခြားဆင်းတုတော်များတွင် ထင်ရှားသလောက် ဤနေရာ၌ မထင်ရှားချေ။

ကြာပလွင်နှင့် ရုပ်တုတော်တို့သည် ရုပ်လုံးပမာ ဖေါင်းကြွလျက်ယှိသည်။ ဆင်းတုတော်၏ နောက်ခံ တံကဲ့သို့လည်း မဏိတော်ကို ဝိုက်လျက် ပုလဲလုံးကလေးများ စီထားဟန်နှင့် ရောင်လျှံတော်ထွက်နေပုံပါသည်။ ပခုံးတော်ထက် တဖက်ဘျက်မှ အထပ်ထပ် အဘိုးအဆုတ်နှင့် ဖေါင်းပြားများအပြင်ဖက် မကာရိန္ဒာမောင်းကို တြိဂံပုံလုပ်၍ ဝိတ်လျက် ဆင်မြန်းထားသည်။ ၎င်းပစ္စယံပေါ်တွင် ရပ်နားလျက်ယှိသော ဟင်္သာရုပ်ကလေး တခုစီ အမြီးဖျားမှ ရောင်လျှံသဏ္ဌာန်ယှိသော ပန်းခက်တို့ဖြင့် ပုလဲလုံးပေါင်းကူးအပြင်ဖက်ကပ်လျက် ဝိုက်တက် သွားသည်။ တံကဲ့၏ အောက်ပိုင်းဖက်၌လည်း ဖေါင်းကြွလျက်ယှိသော ပုလဲပန်းကုံးများဖြင့် လှိုင်းထသလို ကြွကြွရွရွယှိ၏။

(ပုံ၁-ခမ္မာ) (ပုံ၁-က) နှင့် တမျိုးတည်းဖြစ်၏။ သို့သော် ပတ်လည် ဘောင်ခတ်၍ မပါချေ။

၎င်းတို့၏ အပြင်ဖက်ယှိ စလစ်ကျောင်းဆောင်ပုံကို ကြည့်လိုက်ပြန်လျှင်လည်း ထုထွင်းသွင်းလုပ်ထားသော အောက်ခံတိုင်မှအစ အဆင့်ဆင့်တုံတိုမှ အလွန်ပင် နုနယ်သေသပ်ပြတ်သားပုံတို့ကို တွေ့မြင်နိုင်ပေလိမ့်မည်။ ကျောင်းဆောင်၌ ထင်ရှားသော အချက်တရပ်မှာ ပွတ်ခံတိုင်တို့နှင့် ဂုံပိုင်းနှစ်ထပ်ဆင့်လျက်ပါသော မုခ်၏ အနောက်ဖက်တွင် အထက်သို့ ဆုတ်ဘက်သွားသော ပစ္စယံသုံးဆင့်ပုံကို တွေ့မြင်ရ၏။ ၎င်းတို့အထက်မှ တဖန် စည်သဏ္ဌာန် အထက်ရှူး အောက်ရှူး အလယ်ဘွင်ပူ၍ ထွက်နေသော အထပ်သုံးထပ် ဆုတ်တက်ထပ်လျက်ယှိသော ကွမ်းတောင်တက်ယှိ၏။ ထို ကွမ်းတောင်ကိုလည်း ပန်းဖူးပန်းပြောက်တို့ဖြင့် ဆင်မြန်းထား၏။

၎င်းကွမ်းတောင်၏ အထက်တွင် ဖရုံတုံး၊ ထိုဖရုံတုံးအထက်၌ ဟိန္ဒူကျောင်းများတွင် ယခုထက်တိုင် တွေ့မြင်နိုင်၍ ဖရုံသီးသဏ္ဌာန်ယှိသော အမေလကခေါ် ကွမ်းတောင်၏ အစိတ်အပိုင်းတခုပါယှိ၏။ ၎င်းမှ တဖန် အထက်သို့ စေတီကလေးတခု တက်လျက်ယှိ၏။ ထိုစေတီကလေးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓပုထိုး ဂူကျောင်း တန်ဆောင်းတို့၏ အချက်အခြာ အထိမ်းအမှတ်တခုပင် ဖြစ်၏။ စေတီကလေး၏ ထိပ်ဖျားမှ တဖက်တချက် တမ်းခွန်လုံးကလေးမှာ တွန့်လိမ်လျက် လေထဲ၌ လွင့်နေဟန်များကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်သေး၏။ ကွမ်းတောင်၏ အောက်ခြေမှ တဖက်တချက်တွင် ဗောဓိညောင်ပင်သဏ္ဌာန် အကိုင်းအခက်အရွက်တို့ကိုလည်း မြင်နိုင်၏။ ကျောင်းဆောင်တဖက်တချက် ပွတ်ခံတိုင်လုံးထိပ် တိုင်ကလပ်မှလည်း ကြာဖူးတံကလေးများ တွဲလဲကျနေ၏။ ၎င်းတို့ကို တဖန် အပြင်ဖက်မှကပ်လျက် ပုလဲလုံးကလေးများ စီထားသော ဂုံးချွန်နှင့် ပိုင်းလျက်ပါယှိ၏။ ထိုအခြင်းအရာအားလုံးတို့ကို မြီ၍ကြည့်လိုက်သော်၊ ပြထားသောပုံ၌ မြတ်စွာဗုဒ္ဓအလောင်းတော်သည် မာရ်နတ်သား၏ စစ်ရန်ကို ဖြိုဖျက်နိုင်လိုက်ပြီး ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်ကိုအောင်၍ ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခြင်းကိုပြသော အခန်းဖြစ်သည်။

၎င်းတို့၏ အောက်ကြာပလ္လင်နှင့် အုတ်ခွက်၏ အောက်ခြေကြား၌ ဖေါင်းကြသော နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက် စာနှစ်ကြောင်းပါယှိ၏။ ထိုစာနှစ်ကြောင်းသည် အခြားမဟုတ်၊ မူရင်းအတိုင်းဆိုလျှင်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်ယှိရာ ရှေးဟောင်းနေရာတိုင်း၌လှပင် ခရစ်ဘော်နှစ် ၅-ရာစု ၆-ရာစုနှစ်လောက်ကစ၍ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း မြောက်ပိုင်း အက္ခရာတို့ဖြင့် ရွှေပြား၊ ငွေပြား၊ ကျောက်ပြားစသည်တို့ဖေါ်တွင် ရေးထိုးထားခြင်းကို တွေ့ယှိရသော “ယေဓမ္မာဟေတုပ္ပဘဝါ” အစချီလျက် ရှင်အဿဇီမထေရ်က ရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်အား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဗုဒ္ဓား ဟောကြားတော်မူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ပါပါနှင့်၊ သဒ္ဓါတွေနည်းပါး၍ အနှစ်အရသာယှိသည့် တရားတော်အကျဉ်းချုပ် ဂါထာကလေးဖြစ်၏။ ၎င်းဂါထာကို သင်္သကရိုဏ်ဘာသာဖြင့်၎င်း၊ ပါဠိဘာသာဖြင့်၎င်း၊ သင်္သကရိုဏ်ပါဠိရောလျက်၎င်း၊ အထက်က ဖေါ်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရှေးဟောင်း အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်းတောင်ပိုင်း အက္ခရာတို့ဖြင့် ရေးထိုးထားခြင်းကို တွေ့ရ၏။ အထက်ဖေါ်ပြပါ အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်တွင်ပါသော ဂါထာကလေးသည် အဆုံးနား၌ မူရင်းအတိုင်းနှင့် အနည်းငယ်ကွာခြား၏။ သို့သော် ၎င်းကွာခြားခြင်းကို ထုတ်ဖော်မပြောဆိုမီ ထိုဂါထာကလေး၏ မူရင်းအတိုင်းကို ပါဠိဘာသာ သန့်သန့်ဖြင့် ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

၁

ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ၊
တေသံ ဟေတု တထာဂတော၊
အာဟ တေသဉ္စ ယောနိရောဓော၊
ဝေဝ ဝါဒီ မဟာသမဏော။

၎င်းတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မြန်မာဘာသာဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ပြန်ဆိုကြ၏။

“ယေဓမ္မာ၊ အကြင်နန္ဒာငါးပါး တေဘူမကဝဋ်တရားတို့သည်။ ဟေတုပ္ပဘဝါ၊ အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာသာလျှင် အမွန်အစယှိကုန်၏။ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုနန္ဒာငါးပါး အစယှိသော တရားတို့၏။

ဟေတုံစ၊အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယတရားကိုလည်း။ တထာဂတော၊မြတ်စွာဖုရားသည်။အာဟ၊ဟောတော်မူ၏။ တေသံ၊ ဓမ္မာနံ၊ ထိုအကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာတရားတို့၏။ ယောနိရောဓော၊ အကြင်ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာသည်။ အတ္ထိ-ယိ၏။ တဉ္စ၊ ထိုနိရောဓသစ္စာကိုလည်း။ တထာဂတော၊ မြတ်စွာဖုရားသည်။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူ၏။ မဟာသမဏော၊ ရဟန်းကြီးဖြစ်သော ဖုရားသခင်သည်။ ဧဝံ၊ ဤသို့သော အယူယိုတော်မူ၏။

ထို “ယေဓမ္မာဟေတုပုဘဝါ” အစချီသော ဂါထာကလေးသည်၊ မြန်မာပြည် သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း နေရာတနေရာ၌ တွေ့ယိုရသော မောင်းကန်-ရွှေပေလွှာ၌ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရှေးအိန္ဒိယတောင်ပိုင်းအက္ခရာနှင့် ရေးထိုးလျက်ပါယိ၏။ နှစ်ကာလ အပိုင်းအခြားမှာ အက္ခရာတို့၏ အရေးအသားကို ထောက်ချင့်ခြင်းအားဖြင့် ခရစ်နှစ်၊ ၅-ရာစုနှင့် ၆-ရာစုနှစ်လောက်က ဖြစ်၏။ ၎င်းကို ယခုခေတ် မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

၂

ယေ ဓမ္မာ ဟေတု ပုဘဝါ
တေသံ ဟေတု တထာဂတော အာဟ
တေသဉ္စ ယော နိရောဓ
ဧဝံ ဝါဒီမဟာသမဏောတိ။

ရခိုင်ပြည် ကျောက်တော်ရွာမှ ရယိုသော ကျောက်စာတွင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ဂုပ္ပအက္ခရာနှင့် သင်္သကရိုဠ်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသော ဂါထာကလေးမှာ ယခုခေတ် မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

၃

၁။ ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပြဘဝါ ဟေတု ဓမ္မမံတထာ
ဂတော (ဟျ)ဝဒတ္ထေဗဉ္စ
၂။ ယောနိရောဓော (ဧ) ဝမ္မာဒီမဟာဓမ္မ(ဏး)။

ရခိုင်ပြည် ဝေသာလီမြို့ဟောင်း နေရာမှ သင်္သကရိုဠ်ဘာသာ အနည်းငယ်ရော၍ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသော ဂါထာမှာ ယခုခေတ်မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။ အက္ခရာတို့မှာ ဂုပ္ပအက္ခရာ ဖြစ်၏။

၄

၁။ ယေ ဓမ္မာ ဟေတု ပုဘဝါ
၂။ ဟေတု တေသံ တထာဂတော အာဟ
၃။ တေ ဗဉ္စ ယော နိရောဓ
၄။ ဧဝံ ဝါဒီ မဟာဓမ္မဏ

ယိုးဒယားမှ ပရပထုံအုတ်ခွက်တွင် ပါသော ဂါထာမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။ ဘာသာမှာ ပါဠိဘာသာနှင့် ဖြစ်၏။ အက္ခရာမှာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၊ အေ၊ ဒီ၊ ၇-ရာစုမှ ၈-ရာစုနှစ်လောက်က အက္ခရာများ ဖြစ်၏။

၅

- ၁။ ယေ ဓမ္မာ ဟေတု ပွ ဘဝါ
- ၂။ တေသံ ဟေတုံ တထာဂတော အာ(ဟ)
- ၃။ တေ သဉ္စ ယော နိရောဓော
- ၄။ ဧဝံ ဝါဒီ မဟာသမဏော

၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယကျောက်စာဌာနမှ ရန်ကုန်ဂျူဗလီဟောတွင် လာရောက်ပြသသော ကျောက်ပြားတို့အနက်၊ အေ၊ ဒီ၊ ၉-ရာစုနှင့် ၁၀-ရာစုနှစ်အတွင်း၌ ထု ရွင်းထား၍ နာဠန္ဒတွင် တွေ့ယိုသော ဗုဒ္ဓဝင် ၅၈ ခန်းပါသော ကျောက်ပြား၏ ကျောဖက်တွင် ရှေးဟောင်း နာဂရီ အက္ခရာဖြင့် ထိုးထွင်းထား၍ စာနှစ်ကြောင်း တွင်ပါသော ဂါထာကလေးကို ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားထည့်လိုက်သည်။ ဘာသာမှာ သင်္သကရိုဠ်ဘာသာ ဖြစ်သည်။

၆

- ၁။ ယေ ဓာမ္မိ ဟေတုပြဘဝါဟေတုံ တေဗံ တထာဂတောဟဝဒ
- ၂။ တေဗံ စ ယော နိရောဓ ဧဝံ ဝါဒီ မဟာဓမဏး

ထိုဂါထာကို၊ သင်္သကရိုဠ်-ပဋိချောစပ်လျက်၊ နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရှေးပုဂံခေတ် အုတ်ခွက်ဘုရားတော်ရေးထိုးပုံနှိပ်ထားခြင်းကို ညွှန်ပြနိုင်သည်။ ၎င်းကို ယခုလက်ငင်း မြန်မာ အက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသား လိုက်သော် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

၇

- ၁။ ယေဓမာ ဟေတုပြဘဝါ တေသံ ဟေတုံတထာဂ
- ၂။ တော အဝ ဒ တေသံ စ ယော နိရောဓ
- ၃။ ဧဝံ ဝါဒီ မဟာသမဏ

အထက် ပဌမ ဖော်ပြပါ အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်တွင် ပါသော ဂါထာမှာ နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးပုံနှိပ်ထားရာ “ယေဓမ္မာ” မှစ၍၊ အဆုံးယို “ဧဝံဝါဒီ” အထိ၊ အထက် ၂ မှ ၇ တို့တွင် ပြထားသည့် ဂါထာများအတိုင်းလိုလိုပင် ရေးထိုးထား၏။ သို့သော်အဆုံးသတ် “မဟာသမဏ” နေရာတွင် “ဗြိအ(နိ) ရုဒ္ဓဒေဝ” ဟု ပါရှိ၏။ ထိုဂါထာအစမှအဆုံးထိ သုတေသီတို့အတွက် ယခုလက်ငင်းအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားထည့်သွင်းလိုက်သော်၊ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

၈

- ၁။ ယေဓမ္မာ ဟေတုပြဘဝါ ဟေတု ဓမ္မဗျာဓိတထာဂ တောဟဝ
- ၂။ ဒါက္ခေ ဗာဉ္စ ယောနိရောဓ ဝေဗ္ဗါဒီဗြိအန(နိ)ရုဒ္ဓ (ဒေဝ)

ဤသို့သောအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်ရာ မည်သည့်အခါကာလ၊ မည်သည့်နေရာမှ မတွေ့ယိုရဘူးပဲ၊ ဤအုတ်ခွက်တွင်မှ “ဧဝံဝါဒီမဟာသမဏ” နေရာတွင် “ဧဝံဝါဒီဗြိအန(နိ)ရုဒ္ဓဒေဝ” ဟု ပါရှိရာ “ဗြိအန(နိ) ရုဒ္ဓဒေဝ” သည် မည်သူပါနည်း။ မည် သည့် အတွက် “မဟာသမဏ” အစား “ဗြိအန(နိ) ရုဒ္ဓဒေဝ” ဟု ထည့်သွင်းရေးထိုးပါသနည်းဟူ၍ ပြဿနာနှစ်ရပ်ပေါ်ထွက်လာ၏။ ထိုပြဿနာကို ဖြေဆိုရန်မှာ အခြားအခြားသော အုတ်ခွက်တို့၌ အန-ဟု မရေးသားပဲ အနိ-ဟု ရေးသားပါရှိ၏။ အနိ-ဟူ၍ ရေးထိုးချက်မှာ နာဂရီအက္ခရာ

ဖြင့်သာလျှင် မဟုတ်ပဲ ပါဠိဘာသာနှင့် မွန်-မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ရေးသားလျက်ပါယှိခကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရ၏။
ပုဒ်တို့ကိုထောက်၍ အန-မှာ မှားယွင်းရေးသားလျက်ပါယှိသဖြင့် အနကိုအနိ-ဟူ၍ ပြင်ဆင်ဖတ်ရှုရ၏။ ထို့
ကြောင့် “ဗြိအနရုဒ္ဓဒေဝ” ကို “ဗြိအနိရုဒ္ဓဒေဝ” ဟူ၍ ဖြင်ဆင်ဖတ်ရှုရ၏။ ထို့ပြင် “ဒေဝ” ဟူသော သဒ္ဒါကိုစွဲ၍
“မင်း” အနက် ပေးရ၏။ အကျိုးအပွဲအပျက်အစီး မယှိသော အခြား အုတ်ခွက်များ၌ အောက်မောင် အောက်
ဖက်၌သော်၎င်း၊ ကျောဖက်၌သော်၎င်း၊ မွန်-မြန်မာအက္ခရာနှင့် “မဟာရာဇဗြိအနိရုဒ္ဓဒေဝ” ဟူ၍ ထင်ထင်
ရှားရှား ပါယှိသဖြင့် သိရ၏။ ၎င်းမင်းသည်လည်း အခြားမဟုတ်၊ လူတို့ ယခုခေါ်ဝေါ်သမုတ် နေကြသော
အနော်ရထာမင်းပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်အုတ်ခွက်မှာ အနော်ရထာမင်း၏ ကောင်းမှုတော် အုတ်ခွက်ဖြစ်၏။
ဤသို့ဆိုလျှင် ဒုတိယပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်သောအခါမှာ “ဧဝံဝါဒီ” ၌ “ဝါဒီ” ၏အနက်အဓိပ္ပါယ် ပေါ်တွင်
တည်၏။

ဇိနတ္ထပကာသနီကျမ်း၊ မျက်နှာ ၁၀၄-၁၀၅ ၌ “မဟာသမဏော” နှင့် တွဲစပ်၍ “ဧဝံဝါဒီ” ကို
“ရဟန်းမြတ်စွာတို့ ဆရာသည်” ဤသို့ အယူတော်ယှိ၏။ (ဝါ) ဤသို့ ဟောတော်မူလေ့ယှိ၏ဟု ဆိုပြန်သည်။

မာလာလင်္ကာရဝတ္ထု၊ မျက်နှာ ၁၃၄ ၌ “မဟာသမဏော” ရဟန်းကြီးဖြစ်သော ဘုရားသခင်သည်
“ဧဝံဝါဒီ” ဤသို့ အယူယှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ အဘာသိ၊ ဟောတော်မူ၏ဟု ပါယှိ၏။

တထာဂတဥပါနဒီပနီကျမ်း၊ ပဌမတွဲ၊ မျက်နှာ ၄၃၂ ၌ “မဟာသမဏော-မြတ်သောရဟန်းမင်းကြီး
သည်၊ ဧဝံဝါဒီ၊ ဤသို့ အယူယှိ၏” ဟု ဆိုသည်။

သုဓမ္မဝတီဗုဒ္ဓဝင်-မျက်နှာ ၃၅၅ ၌ “မဟာသမဏော၊ ရဟန်းတကာတို့ထက်၊ လွန်စွာ ထူးခြား၊
အမြတ်စားဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံဝါဒီ၊ ဤသို့၊ သစ္စာလေးဆူ၊ အရင်းထူကာ၊ ဟောတော်မူလေ့
ယှိပေသတည်း။” ဟူ၍ အနက်ပေး၏။ အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၌ “ဝါဒ” သဒ္ဒါ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့မှာ စာသွား
ကိုကြည့်၍ “ဟောကြားချက်၊ မိန့်မြှောက်ပြောဆိုချက်၊ ငြင်းခုံယူဆချက်၊ ဆွေးနွေးချက်၊” စသည်ဖြင့် ပါယှိရာ၊
အထက်ဖော်ပြပါ အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်တွင်ပါယှိသော စကားမှာ အဖြစ်အပျက် အခြင်းအရာတို့ကို
ထောက်၍ အနော်ရထာမင်းကြီးသည် ဤသို့ အယူယှိ၏။ (ဝါ) ဤသို့ ယုံကြည်ချက်ယှိ၏ဟု ပြန်ဆိုသင့်ရ၏။
ဤသို့ အယူယှိသည့်အတိုင်းလည်း မိမိ၏ ယုံကြည်ချက်ကို တိုင်းပြည်သို့ ဖြန့်ချိတော်မူ၏။ တနည်းအားဖြင့်
ဆိုသော်၊ ဤဗုဒ္ဓရှင်ပျားဆင်းတုတော်ကလေးများနှင့် ကမ္မည်း လိပ်စာတို့ကို ထောက် ချင့် ရခြင်း အား ဖြင့်၊
အနော်ရထာမင်းမြတ်သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်၌ သက်ဝင်ယုံကြည်၍၊ ဗုဒ္ဓ ဘာသာ ဝင် တဦး ဖြစ် လာ
ကြောင်းကို သိရ၏။ အနော်ရထာမင်း မတိုင်မီ၊ ပုဂံပြည်တွင် မင်းအဆက်ဆက်တို့သည်၊ နတ်ကိုးကွယ်ခြင်း၊
နဂါးရုပ်လုပ်၍ ကိုးကွယ်ခြင်းတို့၌သာ မွေ့လျော်နေကြ၏။ နဂါးရုပ်လုပ်၍ ကိုးကွယ်ခြင်းသည်ကား နဂါးသည်
လူတို့ထက်မြတ်လေသည်၊ တန်းခိုးလည်းကြီးလေသည်၊ ကိုးကွယ်ရသော် အကျိုးကြီးမည်ဟူ၍ ပြုလေသတည်း။
ဤသို့ ယူဆကိုးကွယ်ပူဇော်ခြင်းသည်၊ ပုဂံပြည်တွင်မျှမက ထိုအခါက၊ ကမ္ဘာပေါ်ယှိ နေရာအနှံ့အပြား၌ယှိ၏။
ယခုတိုင်လည်း ယှိသေး၏။

အနော်ရထာမင်းလက်ထက်မတိုင်မီ၊ အေ၊ ဒီ၊ ၂-ရာစုနှစ်လောက်က အစပြု၍ ဗုဒ္ဓဘာသာတည်ထွန်းရာ
အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဂိုဏ်းကြီး နှစ်ဂိုဏ်း ထင်ရှားစွာ ကွဲပြားပေါ်ထွက်လျက် ယှိ၏။ ၎င်းတို့သည်
(၁) အိန္ဒိယတောင်ဂိုဏ်းနှင့် (၂) အိန္ဒိယမြောက်ဂိုဏ်းခေါ် (၁) ထေရဝါဒဂိုဏ်းနှင့် (၂) မဟာယာနဂိုဏ်း
ဟူ၍ ဂိုဏ်းကြီးနှစ်ဂိုဏ်းဖြစ်၏။ ၎င်းတို့ကို (၁) ပစ္စေကဗုဒ္ဓယာနဂိုဏ်းနှင့် (၂) ဗောဓိသတ္တယာနဂိုဏ်း ဟူ၍
လည်း ခေါ်ဆိုကြ၏။ ဗောဓိသတ္တဂိုဏ်းတွင် ဂိုဏ်းဂဏအဖုံဖုံ အကွဲကွဲအပြားပြား အထက်ဂိုဏ်း အောက်
ဂိုဏ်းလည်းခေါ် လက်ျာဂိုဏ်း လက်ဝဲဂိုဏ်းဟူ၍ ယှိကြ၏။ အထက်ဂိုဏ်းမှာမူကား အလွန်မွန် မြတ် ဖွယ်
ကောင်းသော အယူဝါဒ အလေ့အထယှိ၏။ အောက်ဂိုဏ်းမှာမူ၊ စိုးနတ်တစ္ဆေတို့ကို ကိုးကွယ်ပူဇော်ခြင်း၊
ဂါထာမန္တာန် အင်းအိုင်မန္တရားတို့ကို လေ့လာရွတ်ဖတ်၍ စိုးနတ်တစ္ဆေတို့ကို ပင့်ခေါ်ဖိတ်ကြားခြင်း၊ မာတု

ဂါမတို့နှင့် စပ်ရှက်၍ ပူဇော်လေ့လာခြင်းတို့လည်း ပါယှိ၏။ အထက်ဂိုဏ်းဝင်သားတို့သည်၊ မည်သူမဆို ဖုရား ဆုကိုပန်သော ပုဂ္ဂိုလ်ချည်းသာ ဖြစ်ကြ၏။

အနော်ရထာမင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တဦး ဖြစ်ကြောင်းကို အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ ဂိုဏ်းဂဏ အလိုအားဖြင့် ပြလို၍၊ ပုံ(၂)တွင် ပြထားသော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်ကို သွင်းလုပ်လှူဒါန်းတော်မူသည်။ ထိုအုတ်ခွက်ဆင်းတုတော် အလိုအားဖြင့် အနော်ရထာမင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟာယာဉ်ဂိုဏ်းသား (ဗောဓိသတ္တယာနဂိုဏ်းသား) တဦးဖြစ်ကြောင်းကို ပြဆိုထားသည်။ သို့သော် သိရှိရသလောက် ပြောရလျှင်၊ အနော်ရထာမင်းကြီးသည် ထေရဝါဒဂိုဏ်းသားဟူ၍၎င်း၊ မဟာယာနဂိုဏ်းသားဟူ၍၎င်း၊ ပြတ်သားခွဲခြားခြင်း မယှိပဲ မြတ်နိုးရာရာကို ဆည်းကပ်ကိုးကွယ် ပူဇော်လေ့ယုံကြောင်းဖြစ်သည်ကို သိရ၏။ ထိုပုံတွင် ပြထားသော အုတ်ခွက်၏ အဖြစ်အပျက်အကြောင်းကို အနည်းငယ်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလိုရကား၊ ဒုတိယစစ်ကြီးမဖြစ်မီ ၂-နှစ် လောက်အတွင်းက အကျွန်ုပ်တို့သို့ မိတ်ဆွေတဦး သတင်းစာစက္ကူဟောင်းနှင့်ထုပ်၍ အထုပ်ကလေးတခုယူ လာသည်။ ထိုအထုပ်ကလေးကိုဖြေကြည့်လိုက်သောအခါ အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်ကလေးတခုကို တွေ့ရသည်။ ထိုအုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်၏အောက် ဘောင်အောက်ဖက်၌ ရှေးမွန်-မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ရေးမှတ်လျက်၊ လက်ရေး စာသုံးကြောင်းလည်း ပါသည်။ မိတ်ဆွေ၏အပြောမှာ ဥစ္စာရှင်သည် ထိုဆင်းတုသည် မည်သည့်ဆင်းတုဖြစ် သည်ဟု မိမိမသိရကြောင်း။ စာမှာ မည်သည့်လူမျိုးတို့၏ စာမှန်းမသိရ။ မည်သည့်အကြောင်းကို ရေးသား ထားသည်ကိုလည်း မသိရ၍၊ ၎င်းတို့ကို သိလိုသဖြင့် ထိုအုတ်ခွက်ကို ရဟန်းတော်တပါးထံသို့ ယူလာရာ၊ ၎င်းက တဆင့် သိသူယိုက မေးမြန်းပေးရန် ခိုင်းစေလိုက်သဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သို့ လာရောက်ရကြောင်းဖြစ်သည်ဟု ပြောသည်။

ထိုအုတ်ခွက်ကလေး၏ မူလပိုင်ရှင်မှာ ပခုက္ကူမြို့မှ ၂၁ မိုင်ကွာ ရေစကြိုမြို့သို့ သွားရာလမ်း၊ ကန်သစ်သူကြီး ဦးဘတင်ဖြစ်ကြောင်း။ ၎င်းကတဆင့် ၎င်း၏ဆရာဖြစ်သော အထက်အဆိုပါ ရဟန်းတော်အား အပ်နှံလိုက် ကြောင်းဖြစ်သည်။ ရဟန်းတော်မှာလည်း မိမိလက်လှမ်းမှီသလောက် နေရာအနှံ့အပြားတို့၌ ရဟန်းပညာယို လူပညာယိုတို့အား မေးမြန်းစူးစမ်းကြည့်သော်လည်း သေချာစေ့ငစ္စာ ဖြေဆိုနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်မတွေ့ရချေဟု ပြောသည်။ ရုပ်တုအောက်၌ နာဂရီအက္ခရာနှင့်စာနှစ်ကြောင်းပါသေးသည်။ သို့သော် ၎င်းစာမှာ ပြုန်းတီးပျက် စီးနေသည်။ ၎င်းစာအက္ခရာကိုထောက်၍ အချို့ကရုပ်တုမှာ ဟိန္ဒူနတ်ရုပ်ဟု ပြောကြသည်။ အောက်ဘောင် အောက်က မွန်-မြန်မာအက္ခရာနှင့် စာသုံးကြောင်းမှာလည်း အချို့ကကုလားစာတွေ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ကျွန်ုပ်အတွက်မှာမူ၊ ထိုအုတ်ခွက်ကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာက သို့လော သို့လော ဖြစ်နေသမျှ တွေ့မှာ၊ ရုတ်ချည်းကွယ်ပျောက်၍ ငွေထုပ်ကြီးတထုပ်ရသလို ဝမ်းပန်းတသာ ယိုမိပေသည်။ ထိုအခါက ကျွန်ုပ်သည် ကျောက်စာဌာနမှ ပင်စင်ယူ၍ အနားနေခိုက်ဖြစ်သဖြင့်၊ လက်ယိုကျောက်စာဝန် ဦးလူဖေဝင်း၏ အကူအညီကိုယူ၍၊ လိုသလောက်ဓာတ်ပုံများ ရိုက်ယူပြီးလျှင်၊ အုတ်ခွက်ကို ဥစ္စာရှင်သို့ ပြန်၍ ပေးအပ်လိုက် ရသည်။

အုတ်ခွက်၏ အောက်ဘောင် အောက်ဖက်က စာမှာ၊ ရှေးမွန်-မြန်မာအက္ခရာနှင့် ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးထိုး ထားသော စာတမ်းဖြစ်သည်။ (ပုံ-၃) ၎င်းကို ယခုခေတ် မြန်မာအက္ခရာနှင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်၏။

၁။ သော လောကနာထောမဟာရာ

၂။ ဇသိရီအနိရုဒ္ဓဒေဝေနကတော

၃။ ဝိမုတ္တတ္ထိသဟတ္ထေနေဝါတိ

၎င်းကို မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုသော်—

ဤလောကနာထ (ဖုရားလောင်း) ၏ဆင်းထုတော်ကို၊ သိရီအနိရုဒ္ဓဒေဝ အမည်ရှိသော မင်းကြီးသည်၊ သံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ပါရခြင်းအကျိုးငှာ၊ မိမိလက်တော်ဖြင့် သွင်းလုပ်တော်မူသည်ဟူ၍ ပြန်ဆိုရာ၏။

“လောကနာထ”သဒ္ဒါ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤနေရာ၌ “ဖုရား” ဟူ၍ ယူဆပါက ကုသိုလ်ရှင် အနော်ရထာမင်း၏ ရည်ရွယ်ရင်းအချက်နှင့် ကိုက်ညီမည် မဟုတ်ပေ။ အကြောင်းဆိုသော် “လောကနာထ”အမည်သည် အုတ်ခွက်တွင်ပါသော ရုပ်တုတော်၏ အမည်ရင်းဖြစ်ရမည်ကား လွှဲသည်။ သို့သော် ရုပ်တုတော်၏ အနေအထားပုံသဏ္ဌာန်ကို ကြည့်လိုက်သော် ဖုရားရှင်တော်မြတ်၏ ရုပ်တုတော် အနေအထားမျိုး မဟုတ်ပဲ။ ကြာပလ္လင်ပေါ်တွင် ခြေတဖက်တင် တဖက်ချ မင်းထိုင် ထိုင်၍၊ ညာလက်ကိုချပြီးလျှင် ပေါင်ပေါ်တွင် အနည်းငယ် ကွေး၍တင်လျက် ပခုံးပေါ်ထက် တက်လျက်နေသော ကြာဖူးကို ကြာရိုးဖြင့်ကိုင်လျက် ယိုသည်။ ဝဲဖက်လက်မှာကွေးပြီးလျှင် ရင်ကိုအပ်လျက် ကြာဖူး၏ကြာရိုးတံကို ကိုင်လျက်ယိုသည်။ ကြာရိုးမှာ လက်ကွေးသည့်အလိုက်၊ လက်၏အောက်ဖက်ကလိုက်၍ ပခုံးထက်သို့ တက်သွားသည်။ လက်ကောက်၊ လက်ကြပ်၊ ပုတီး၊ လည်ခွံတန်ဆာများဆင်၍ မကိုဋ်သရဖူနေရာတွင် မောက်မားသော ဆံကျစ်ထုံး ပါယိုသည်။ ထူးခြားဆုံးသော အချက်တရပ်မှာ၊ ထိုဆံကျစ်ထုံး၏ အလယ်တွင် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေတော်မူသော ဖုရားဆင်းတုတော်လေးတဆူပါသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် လက်ကောက်၊ လက်ကြပ် တန်းဆာတို့ကို ဆင်မြန်းလျက် ဆံကျစ်ထုံး နှင့်မင်းထိုင်ထိုင်လျက် ပါယိုသော ပုံတော်မှာ၊ ဖုရားဆင်းတုတော်မဟုတ်ပဲ၊ မုဒ္ဒတာသော မဟာယဉ်ဂိုဏ်း အလိုအားဖြင့်၊ ဖုရားလောင်းပုံတော်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ဖုရားလောင်းဆိုသည်မှာလည်း သာမန်ဖုရားလောင်း မဟုတ်ကြောင်းကို ဆံကျစ်ထုံးတွင်ပါသော တင်ပြခြင်းထိုင်လျက်နေသော ဖုရားဆင်းတုတော်ကလေးက ဆုံးဖြတ်လျက် ယိုသည်။ ဆုံးဖြတ်ပုံမှာ ထိုဖုရားလောင်းပုံတော်သည် ထင်ရှားသောဖုရားလောင်း တို့အနက် “လောကနာထ” ဖုရားလောင်းပုံတော် ဖြစ်သည်ဟု ပြလျက်ယိုသည်။ ထို့ကြောင့် “လောကနာထ” ဆိုသည်မှာ “မြတ်စွာဖုရား”ဟု အနက်အဓိပ္ပါယ်မကောက်ယူပဲ၊ “ဖုရားလောင်းလောကနာထ” ဟု အနက်အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူသင့်သည်။

ထိုဖုရားလောင်းကိုပင် ဖုရားတဆူ ဂူတလုံးပြုလုပ်၍၊ အနော်ရထာမင်းသည် ကိုးကွယ်ပူဇော်ထားလျက် ယိုခြင်းကို အထက်က ဖော်ပြထားသော အနော်ရထာမင်း၏ လက်ရေးစာနှင့် ဆုတောင်းခန်းကလေးအပြင် ထိုဖုရားလောင်းပုံတော်ကိုရံလျက် အနော်ရထာမင်း ဆင်ပြင်ပုံတို့ကို ကြည့်ရခြင်းအားဖြင့် သိမြင်နိုင်ပေလိမ့်မည်။ သိမြင်နိုင်ပုံမှာ၊ ဖုရားလောင်းပုံတော်သည်၊ ဖုရားဆင်းတုတော်များကဲ့သို့ အထွတ်အမြတ်ဖြစ်သော ကြာပလ္လင်ပေါ်ထက်ထိုင်လျက် ချထားသော ခြေထောက်တွင် ကြာပွင့်ခံလျက်ယိုသည်။ ထိုကြာပွင့်ကြာပလ္လင်တို့ကို အောက်ဖက်ကရံလျက် နာဂရီအက္ခရာဖြင့် စာတကြောင်းကျော်ပါယို၏။ ထိုစာတွင်ပါသော အက္ခရာတို့မှာ မထင်ရှားသဖြင့် မဖတ်သာချေ။ သို့သော် ထိုစာသည် အခြားစာမဟုတ်ပဲ၊ အခြားအုတ်ခွက်များတွင် ပါလေ့ရှိ၍၊ နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ပုံနှိပ်ထားသော “ယေဓမ္မာပေတုပြဘဝါ” အစယိုသော ဂါထာကလေးဖြစ်ဟန်တူသည်။ ၎င်းကိုသိပ်မစစ်ဆေးဘဲမှာလည်း အခွင့်အရေးမရတော့ချေ။ ၎င်းတို့၏ အထက်၌ မှန်ထွက်လျက် ဖုရားကျောင်းဆောင် ပါယို၏။ နံဘေး တဖက်တချက်၌လည်း စေတီရံကလေးများ ပါ၏။ ကျောင်းဆောင်မှာလည်း ဗောဓိကျောင်းဆောင်နှင့်တူ၏။

ရှေးအခါက၊ ပုဂံပြည်နှင့် သရေခေတ္တရာပြည်တို့၌ လောကနာထဖုရားလောင်းနှင့် အရိမိတ္ထေယျဖုရားလောင်းတို့သည် ထင်ရှားလျက်ယို၏။ လူတို့၏ အလိုအားဖြင့် ထိုဖုရားလောင်းနှစ်ဆူကို ကိုးကွယ်ပူဇော်ရခြင်းသည် လောကီလောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာသောအကျိုးတို့ကို ပြီးမြောက်အောင်မြင်နိုင်စေသည်ဟူ၍၊ အယူယို၏။ ဖုရားလောင်းပုံတော်ကို သွန်းလုပ် ပူဇော်ခြင်းမှာ ရခိုင်ပြည်၌လည်း ထင်ရှားခဲ့၏။ ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်းမှို့ ရှစ်သောင်းဖုရားကုန်းတော်ပေါ်၌ စိုက်ဘူ ထားလျက် ယိုသော ရှစ်သောင်း ကျောက်စာတိုင် အနောက်မျက်နှာ၌ ရေးထိုးထားသော အာနန္ဒစန္ဒြမင်း၏ ကျောက်စာကြောင်းရေ-၄၇-၄၈ တို့တွင်၊ အာနန္ဒစန္ဒြမင်းသည် ဖုရားရုပ်ပွားတော်များနှင့် ဖုရားလောင်းရုပ်ပွားတော်များကို တင်လှူပူဇော်ရန် ကျောင်းတန်ဆောင်းများ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းကြောင်း ပါယို၏။

အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်တို့တွင် ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက် ပါယိုသော စာတမ်းတို့မှာ သင်္သကရိုဋ်ဘာသာဖြင့် သော်၎င်း၊ သင်္သကရိုဋ်-ပါဠိဘာသာဖြင့် သော်၎င်း၊ နာဂရီအက္ခရာနှင့် ရေးထိုးပုံနှိပ်

လျက်ယှိ၏။ မင်း၏ ဤတော်မှ အခြားပါဠိဘာသာသန့်သန့်ပါလျှင် မဟုတ်ပဲ၊ လက်ရေးစာသာလျှင် တွေ့ယှိရ၏။ ထိုလက်ရေးစာမှာလည်း အုတ်ခွက်၏ ကျောက်၊ သို့မဟုတ် အောက်ဘောင်အောက်ဖက်တွင် ပါယှိတတ်ကြ၏။ သို့သော် လက်ရေးစာ ပါသည်ဖြစ်စေ၊ မပါသည်ဖြစ်စေ၊ အနော်ရထာမင်း၏ ဤတံဆိပ်မှာ ပါစမြဲဖြစ်၏။

လက်ရေးစာမပါသော အုတ်ခွက်တို့တွင် ပုံ(၄) ခု ပြထားသော အုတ်ခွက်သည် တမျိုး အဝင်အပါ ဖြစ်၏။ ၎င်းအုတ်ခွက်သည် ဘောင်ခတ်လျက် မပါပဲ ဝမ်းဘဲဥပုံသဏ္ဌာန်ယှိ၏။ အမြင့်မှာ သုံးလက်မခွဲသာသာ ယှိ၏။ အချင်းမှာ နှစ်လက်မနှင့် သုံးလက်မတိတိယှိ၏။ အထူမှာ လက်မဝက်လောက်ယှိ၏။ (ပြထားသော ပုံမှာ အနည်းငယ်ချွဲထားသောပုံ ဖြစ်၏) ။ ၎င်း၏မျက်နှာဖက်တွင် အလယ်၌ လက်ဗယ်တင်ညာချနှင့် ခြေချိတ်လျက် ကြာပလ္လင်ထက် တင်ပြင်ခွေကိုယ်တော်တဆူပါ၏။ ကျောင်းဆောင်နေရာတွင် ဂုံးနှစ်ထပ်နှင့် ပေါင်းကူးလျက် မုဒိသဏ္ဌာန် တံကဲပါ၏။ တံကဲတိုင်တို့မှာ ကြိဆစ်သဏ္ဌာန် ပွတ်ခံတိုင်များ ဖြစ်၏။ တံကဲထိပ်၌ ထီးကို ဖြန့်၍ မိုးလျက်ပုံ ပါယှိ၏။ ထီးအောက် တဖက်တချက် ဘေးသို့ ထွက်လျက် ဗောဓိ အကိုင်း အခက် အရွက်တို့ကို တွေ့မြင်ရ၏။ တံကဲ၏ ဘေးတဖက်တချက် ဖေါင်းရစ်နေရာတွင် ထီးအဆင့်ဆင့်တပ်လျက် မြေစိုက်စေတီလုံးကလေးများ အထက်အောက် တန်းလျက် နှစ်ဆူစီပါ၏။ အောက်ဖက်တန်း စေတီကလေးနှစ်ဆူနှင့် အလယ်ကြာပလ္လင်အောက်တွင် စာတမ်းများလည်း ပါ၏။ အုတ်ခွက်အစွန်းနားပတ်လည်၊ ပုလဲလုံးကလေးများသဏ္ဌာန် စိတန်းဝန်းရံလျက် ယှိ၏။ စာတမ်းမှာ စာကြောင်းရေ (၄) ကြောင်းပါယှိရာ ၎င်းတို့တွင် သင်္သကရိုဏ်ဘာသာဖြင့် ရှေးနာဂရီအက္ခရာနှင့် ဖေါင်းကြသောစာလုံးတို့ဖြင့် ရေးထိုးပုံနှိပ်ထားလျက် ယှိ၏။ (ပုံ-၅) ။ စာလုံးတို့မှာ အများအားဖြင့် ဝိသန္တိ သပ်ယပ်၏။ ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာနှင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

- ၁။ မယာနိ ရုဒ္ဓဒေ
- ၂။ ဝေန ကိုတံ
- ၃။ သုဂတသစ္စ (ဥ)ကံ၊ တေနမေတြေယမံဝေါ
- ၄။ မေါလဘေယန္တိဝိတ္ထောပဒံ

စာကြောင်းရေ ၃-၌ သစ္စကံဟု ပါယှိရာ၊ ၎င်းသည် “သစ္စကံ” ဖြစ်သင့်သည်ဟု ယူဆသည်။ ၎င်းစာကြောင်းအဆုံးနှင့် စာကြောင်းရေ ၄-အစတွင် “မေတြေယမံဝေါခေါကို မေတြေယ+အံဝေါခေါ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ တပုဒ်လုံးကို မြန်မာဘာသာဖြင့် လုံးကောက်နည်းဖြင့် ပြန်ဆိုသော်။

မဟာနိရုဒ္ဓဒေဝေန၊ အနိရုဒ္ဓမင်းမည်သော အကျွန်ုပ်သည်၊ သုဂတ ဖုရားရှင်၏၊ သစ္စကံ၊ တံဆိပ်ပုံတော်ကို၊ ကိုတံ၊ ပြအပ်၏၊ တေန၊ ထိုသို့ ပြအပ်သော (ကုသိုလ်ကောင်းမှု) ကြောင့်၊ မေတြေယံ+အံဝေါခေါ၊ အရိမိတ္တေယျရေအယဉ်၌ (အရိမိတ္တေယျဖုရားပွင့်တော်မူသောအခါ၌) နိဝိဘောပဒံ၊ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို၊ လဘေယံ၊ ရပါလို၏။

၎င်းကိုဆောက်၍၊ အုတ်ခွက်၏ မူလကုသိုလ်ရှင်မှာ အနော်ရထာမင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသင့်၏။ သို့သော် ပုံ(၁ က နှင့် ၁) တွင် ပြထားသော ကျောင်းဆောင်နှင့် ဆင်းတုတော်ပုံတို့မှာ ယခုပုံနှင့် လက်ရာချင်း မတူကြပေ။ ပဌမပုံ၌ ဆင်းတုတော်ပုံမှာ ကြားကြားရှားရှားယှိ၍ ကိုယ်တော်၏ နွေကိုယ် အစိတ်အပိုင်းတိုင်း၌ ထင်ရှားပေါ်လွင်၍ ပြတ်ပြတ်သားသားရှိ၏။ မျက်နှာတော်ချင်းမှာလည်း ပဌမပုံ၌ မျက်နှာလုံးနှင့် မျက်လုံးတော်များသည် ဖွင့်လျက်ရှေ့သို့တူရူ စူးစိုက်ကြည့်ရှု နေဟန် ဖြစ်သည်။ ယခုပုံ၌ မျက်နှာတော်မှာ လေးထောင့်ဆန်ဆန်နှင့် မျက်လွှာချလျက်နေဟန် ပါသည်။ ပဌမပုံ၌ မဏိတော်ဘက် ဥက္ကိဿပုံမှာ အထက်သို့ ရှူးတက်သွားပြီးလျှင် ကြာဖူးသဏ္ဌာန် အထွတ်ကလေး အုပ်ဆောင်းလျက်ပါသည်။ ယခုပုံတွင် ဥက္ကိဿပုံမှာ လုံးလုံးလျားလျားယှိပြီး အထွတ်မပါချေ၊ သင်္ကန်းတော်များဆင်မြန်းချင်းပုံတို့မှာ ယခုပုံ၌ လက်ဝဲဖက်ပခုံးထက်

စမ္မယ်တင်ထားသော သင်္ကန်းစမှာ ထင်ထင်ရှားရှား ပါလျက်ရှိ၏။ ပဌမပုံတွင် ၎င်းသင်္ကန်းစပါဟန် မဟုတ်ပေ။ စလွယ်တင် သိုင်းထားသကဲ့သို့ သင်္ကန်းခေါက်ရိုးစသာလျှင် တွေ့မြင်ရသည်။

ဆင်းတုတော်များ၏ ကြာပလွင်အောက်၌ ရေးထိုးပုံနှိပ်ထားသော စာလုံးအက္ခရာတို့၏ အရေးအသား မှာလည်း ခြားနားလျက် ရှိကြ၏။ ပဌမပုံတွင် လေးထောင့်စပ်စပ် ရှိ၏။ ယခုပုံ၌ အောက်သို့ ဆွဲချသော မျဉ်းကြောင်းတို့မှာ အောက်ဖျား၌ လက်ျာဖက်သို့အနည်းငယ်ကွေးသွားတတ်၏။ ထိုအချက်များကိုထောက်၍ အုတ်ခွက်နှစ်ဆူစလုံး၏ ကုသိုလ်ရှင်မှာ အနော်ရထာမင်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ယခုပုံကို သွင်းလုပ်ခြင်းမှာ ပဌမ ပုံထက် နောက်ကျဟန်တူ၏။ နောက်ကျပင် ကျသော်လည်း တဆူနှင့်တဆူ နှစ်များစွာ ကွာခြားဟန် မတူပေ။ ဇာတာပုံရာဇဝင်အလိုအားဖြင့် အနော်ရထာမင်း၏ နန်းသက် သုံးဆယ်သုံးနှစ်ကို ထောက်၍ တဆူနှင့်တဆူ နှစ်ပေါင်း နှစ်ဆယ်၊ ဆယ့်ငါးနှစ်လောက်သာ ကွာခြားကြမည်ဖြစ်၏။

ပုံ(၆) တွင် ပြထားသော အုတ်ခွက်ပုံတော်မှာ အနော်ရထာမင်း၏ ကောင်းမှုတော်အုတ်ခွက် ဆင်းတု တော်အမျိုးမျိုးတို့တွင် တမျိုးအဝင်အပါဖြစ်၏။ အုတ်ခွက်ပုံသဏ္ဌာန်မှာ ဘေးက ဘောင်ပတ်လျက် မပါဝဲ၊ ဂုံးချွန်သဏ္ဌာန်ဖြစ်၏။ အမြင့်မှာ ၅ လက်မ တမတ်ရှိ၏။ အောက်ခြေ အကျယ်မှာ ၃ လက်မခွဲ ရှိ၏။ ထို အုတ်ခွက်၏ ထူးခြားချက်မှာ အလယ်တွင် ဗောဓိကျောင်းဆောင်နှင့် ပလ္လင်ပေါ်တွင် တင်ပြင်ခွေလျက် ထိုင်နေ သော မြတ်စွာဖုရား၏ ပုံတော်ကိုရံလျက် တဖက်တချက်တွင် ဖုရားလောင်း လောကနာထ၏ ပုံတော်ဘဆူစီ ပါ၏။ ဤကဲ့သို့ ပါခြင်းမှာလည်း မဟာယာဉ် ၏ အခလွ အသ ဖြစ်၏။ ထေရဝါဒ ဂိုဏ်း၌ ၎င်းတို့အစား ရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် ရှင်မောဂ္ဂလာန်အဂ္ဂသာဝကမထေရ်ကြီးနှစ်ပါးတို့၏ ပုံကို ပြထားလေ့ရှိ၏။ ထိုပုံတော် များ၏ အောက်ဖက်တွင် သင်္ကန်းတံတားနှင့် ရှေးနာဂဓီအက္ခရာဖြင့် “အနိရုဒ္ဓဒေဝ” အနော်ရထာမင်း၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုဖြစ်သည်ဟူ၍ ဖေါင်းကြသောစာနှစ်ကြောင်း ပုံနှိပ်လျက်ပါရှိ၏။

ပုံ(၇) ၏သို့ပါရှိခြင်းကြောင့်လည်း အနော်ရထာမင်းသည် မဟာယာဉ်ဂိုဏ်းသားတစ်ဦးဖြစ်ကြောင်းကို သိရပြန်၏။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် အနော်ရထာမင်းသည် မဟာယာဉ်ဂိုဏ်း အယူဝါဒ၌လည်း သက်ဝင် ယုံကြည်ကြောင်းကို ပြဆိုသည်။ ထိုစာ၌ အချို့အက္ခရာတို့သည် ပျက်စီးပွန်းပဲ့မှေးမှိန်လျက် ရှိ၏။ သို့သော် အုတ်ခွက်ပေါင်း များစွာတို့ကို စစ်၍ကြည့်လိုက်သော် စာနှစ်ကြောင်းတွင်ပါသော အက္ခရာစာလုံးတို့ကို လုံးစေ့ ပါငြိစေ ဖတ်၍ ရ၏။ ၎င်းတို့ကို ပေါင်းစပ်၍ ယခုလက်ငင်း မြန်မာ အက္ခရာဖြင့် ပြန် ဆိုရေး သား သော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

၁။ ဥုံ ဒေယဓမောယံသစ္စဒါနပတိး။ မ
၂။ ဟာရာဇဇိအနိရုဒ္ဓဒေဝ (သျှ)။

စာကြောင်း(၁)၌ ပါရှိသည့်အတိုင်း သစ္စဟု ဖတ်ဆိုထားသော စကား၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤနေရာ၌ မထင်မရှားလှချေ။ သို့သော် ၎င်းအတိုင်းယူ၍ မြန်မာဘာသာသာဖြင့် ပြန်ဆိုသော်၊ ဥုံ၊ ဤဓမ္မဒါန သည် တရားဘော်အတိုင်း မှန်ကန်စွာ ပြုလေ့ပြုသလိုသော ဇီအနိရုဒ္ဓဒေဝ (အမည်တော်ဟိုသော) မင်းတရား ကြီး၏ ဓမ္မဒါန ဖြစ်၏။

အုတ်ခွက်၏အလယ်၌ ပြောပလ္လင်နှင့် ကြာပလ္လင်ထပ်လျက်၊ ပလ္လင်နှစ်ထပ်ပေါ်တွင် တင်ပြင်ခွေ၍၊ လက်တဖက်တင် တဖက်ချ ထိုင်နေတော်မူသော မြတ်စွာဖုရားရုပ်တုတော်၏ အဆင်းသဏ္ဌာန်မှာ အထက်တွင် ဖော်ပြလျက်ပါသော မြတ်စွာဖုရားဆင်းတုတော်များနှင့် အနည်းငယ် ကွာခြားလျက် ရှိ၏။ ကွာခြားပုံမှာ မဏိတော်အထက် ပုံပုံတက်လျက်ရှိသော ဥက္ကံသပုံတော်မှ အထက်သို့ အလယ်၌ ခွက်လျက် မီးလျှံနှင့်တူ သော ပုံသဏ္ဌာန်တခု ပါရှိ၏။ မျက်နှာတော်၌အကျအနာမှာလည်း အဆင်ကွဲ၏။ နောက်ခံ တံကဲမှာလည်း ကြွကြွရွရွမရှိချေ။ ကျောင်းဆောင်ပုံမှာလည်း တချိုးဖြစ်နေ၏။ ကျောင်းဆောင်၏ အထက်ပိုင်း တဖက်

တချက်၌ တင်ပြခြင်း ဆင်းတုတော်ကလေး တဆူစီပါ၏။ ၎င်းတို့အပြင် စေတီရံကလေးများနှင့် ဗောဓိပင် အခက်အလက် အရွက်ပုံကလေးများလည်း ပါယှိ၏။

အနော်ရထာမင်း၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတော်များတွင် ဖုရားဆူရေ ငါးဆယ်ပါသော အုတ်ခွက်ပုံ ကလေးများလည်း ပါယှိ၏။ ကျောင်းဆောင်နှင့် တင်ပြခြင်းကိုယ်တော်နှင့် အရံဖုရားလောင်းနှစ်ဆူကို ချန် လှပ်၍ တင်ပြခြင်းကိုယ်တော် နှစ်ကျပ်ရှစ်ဆူပါသော အုတ်ခွက်ကလေးများလည်း ယှိ၏။ ၎င်းအုတ်ခွက်တို့၌ ဘေးနှင့် အထက်အောက် ဘောင်ခတ်၍ ဂုံးချွန်နှင့် လိုဏ်ဂူသဏ္ဌာန်ယှိ၏။

ဖုရားဆူရေ ငါးဆယ်ပါသော အုတ်ခွက်အလျားမှာ ၆ လက်မလောက် ယှိ၏။ အောက်ဘောင်အကျယ် မှာ ၅ လက်မ ယှိ၏။ ဆင်းတုတော်ကလေးများကို အထက်အောက် ၆ တန်းတန်းလျက်၊ အထက်ဆုံးတန်း တွင် ဆင်းတုတော် ၆ ဆူပါ၏။ ဒုတိယတန်းတွင် ၈ ဆူ။ အောက်လေးတန်းတွင် ၉ ဆူပါ၏။ အထက်ဆုံး တန်းတွင် ထီး ၃ လက်ဖွင့်၍ မိုးလျက်ပါ၏။ စေတီရံကလေး ၂ ဆူစီ တဖက်တချက်ပါ၏။ ဒုတိယတန်းတွင် တဖက်တချက် စေတီတော်ရံကလေးတဆူစီပါ၏။ ၎င်းစေတီတော်ကလေးတို့အပြင် ဆင်းတုတော်၏ ပခုံးထက် မဏိတော် ချား၏ အကြားအကြား၌လည်း စေတီတော်ကလေးတဆူစီပါ၏။ (ပုံ-၈)။

နောက်ဆုံးတန်း ဆင်းတုတော်ကလေးများ၏ အောက်ဖက်၊ အုတ်ခွက်ဘောင်ကိုကပ်လျက် ရှေးနာဂရီ အကွေ့အပြုံ၊ သင်္သကရိုဏ်-ပုဗ္ဗိဗ္ဗိဿကစာတမ်း ပါ၏။ ၎င်းကို ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုသော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

* သစ္စကဒါနပတိမဟာရာဇဗြဟ္မဒါနိရုဒ္ဓ
ဒေဝေနကတောဘဂဝေါ။

ဘာသာပြန်ချက်

မှန်သောစကားကို ဆိုလေ့ ဟောကြား ဆိုဆုံးမလေ့ ယှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု ရှင်ဗြဟ္မဒါနိရုဒ္ဓဒေဝ အမည်တော်ယှိသော မင်းကြီးသွန်းလုပ်သော ဖုရား (ဆင်းတုတော်) များ။

* အနော်ရထာမင်း၏ တံဆိပ်နာမံခတ်လျက်ပါသော အုတ်ခွက်တို့အနက်၊ သုံးမျိုးသုံးစား၌၊ အုတ်ခွက်၏ အောက်ခြေကပ်လျက် ပါယှိသော နာဂရီအက္ခရာနှင့် ပုံနှိပ်စာတို့တွင် ပဌမအမျိုး၌ သုဂတသစ္စကံ ဟူ၍၎င်း။ (ပုံ ၄ နှင့် ၅)။ ဒုတိယအမျိုး၌ သစ္စဒါနပတိ ဟူ၍၎င်း။ (ပုံ ၆ နှင့် ၇)။ တတိယအမျိုး၌ သစ္စကဒါနပတိ ဟူ၍၎င်း။ (ပုံ-၈)။ အသီးသီးပါယှိ ၃၊ ပဌမအမျိုးမှ သုဂတသစ္စကံ ကို သုဂတသဉ္စကံ (သစ္စကံ ကို သဉ္စကံ) ဟု ပြင်ဆင်ဖတ်ယူပြီးလျှင်၊ ၎င်းကို မြတ်စွာဖုရား၏ ပုံတော်သွင်းလုပ်ရန် တံဆိပ်ပုံတော် (Stamp, mould) ဟု အဓိပ္ပါယ်ပြန်ဆိုထား၏။ ဒုတိယနှင့် တတိယအမျိုးတို့မှ သစ္စဒါနပတိ နှင့် သစ္စကဒါနပတိ ပုဒ်တို့ကို၊ သစ္စပုဒ် ကို အစွဲပြု၍ တရားတော်အတိုင်း မှန်ကန်စွာပြုလေ့ပြုထယှိသော၊ မှန်သောစကားကို ဆိုလေ့ ဟောကြားဆုံးမ လေ့ယှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုရှင် ဟု ဘာသာပြန်ဆိုထား၏။ သို့သော် ထိုဒုတိယနှင့် တတိယပုဒ်တို့၏ ဖတ်ဆို ချက်၊ အဓိပ္ပါယ်ယူဆချက်တို့မှာ တနည်းအားဖြင့် သဘာဝမကျလှဟု မှတ်ထင်မိ၏။ ၎င်းတို့တွင် ပါရှိသော သစ္စ နှင့် သစ္စက ပုဒ်တို့ကို ပဌမအမျိုးအစားအတိုင်း သဉ္စက ဟူ၍ ပြင်ဆင်ဖတ်ယူလျှင် သဘာဝကျ၍ ပိုမိုမှန်ကန် လိမ့်မည်ဟု ယူဆ၏။ သဉ္စက ဆိုသော ပုဒ်မှာ မူလက ပါသင့်ပါလျက် သစ္စ၊ သစ္စက ဖြစ်နေခြင်းမှာ၊ တံဆိပ် သွန်းလုပ်သောသူ၏ ချွတ်ယွင်းချက်ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။ သဉ္စက ဆိုသောပုဒ်ကို ပါဠိအဘိဓာန်တို့တွင် မတွေ့ရချေ။ ပါဠိအဘိဓာန်တွင် ၎င်းနှင့် နီးစပ်သော ပုဒ်တို့မှာ “ကလင်္ကံ၊ လဉ္ဇန၊ လက္ခ၊ အင်္ကံ၊ အဘိညာဏ၊ လက္ခဏ၊ စိက္ခ” တို့ ဖြစ်ကြ၏။ အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာ နိဿယသင်္ခ-အပိုဒ် (၅၅)။

ထိုသင်္ကြံ၌-ပါဠိဗိဿက စာတမ်း အကျဉ်းချုပ်ကို အနည်းငယ်ချဲ့၍ အနော်ရထာမင်းကြီးသည် ထို အုတ်ခွက်ကို မိမိကိုယ် ကိုင်သွင်းလုပ်ကြောင်း ရေးသားပါရှိသော ပါဠိဘာသာနှင့် ခေတ်ကာလအလိုက် မွန်-မြန်မာအက္ခရာ လက်ရေးစာသုံးကြောင်းကို အုတ်ခွက်အောက်ပောင် အောက်ဖက်တွင် ရေးထိုးလျက် ပါယိ သည်။ ၎င်းစာကို ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော်

၁။ သောဘဂဝါမဟာရာဇသိရိအနိရုဒ္ဓ

၂။ ဒေဝေနကတော ဝိမုတ္တတ္ထံသဟတ္ထေ

၃။ နေဝါတိ။ ဝ။

ဟု ဖတ်ဆိုရ၏။

ဘာသာပြန်ချက်

သိရိအနိရုဒ္ဓဒေဝအမည်ဘော်သို့သော မင်းကြီး သည် (သံသရာ၌ဆင်းရဲမှ) ထွက်မြောက်ပါရခြင်းငှါ၊ ဤမြတ်စွာဗုဒ္ဓ၏ (ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တို့) ကို မိမိ၏ လက်တော်ဖြင့် သွင်းလုပ်လှူဒါန်းတော်မူသည်။

ဤဘာသာပြန်ဆိုချက်၏ မူလလက်ရေးစာကို ဓါတ်ပုံရိုက်ကူး၍ သုဘေသီတို့အတွက် (ပုံ ၉) တွင် ပြထားပါသည်။ ထိုစာတမ်းတွင်ပါယိသော အက္ခရာစာလုံးတို့သည် မြန်မာစာပေအက္ခရာလောက၌ ရှေးအကျဆုံး သော အက္ခရာစာလုံးများ ဖြစ်ကြလေသည်။

ဤကဲ့သို့ဘာသာနှစ်မျိုးဖြင့် ရေးထိုးလျက်ပါယိသော အုတ်ခွက်တမျိုးကိုလည်း တွေ့ယှိရသေး၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အလယ်ဗဟိုချက်တွင် ကျောင်းဆောင်နှင့် ဆင်းတုတော်တဆူ၊ ဘေးအရံ ဖုရားလောင်းပုံတော်နှစ်ဆူ၊ ပေါင်းသုံးဆူကို ချန်လှပ်၍၊ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူပါသော အုတ်ခွက်၌လည်း အထက်က နည်းတူ အတွင်းဖက်ကစာတမျိုး၊ အပြင်ဖက်ကစာတမျိုး၊ ပေါင်းစာနှစ်မျိုးပါယိ၏။ အတွင်းဖက်စာမှာ ဖေါင်းကြွသော နာဂရိအက္ခရာစာလုံးတို့ဖြင့်၊ သင်္ကြံ၌ဘာသာနှင့် ပုံနှိပ်လျက် ရေးသားပါယိ၏။ ၎င်းကို ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော်။

၂။ ကိုတိနိယံ ရာဇဉ္ဇိအနိရုဒ္ဓဒေဝေသျှ၊ ဟု ပြန်ဆိုရ၏။

၎င်း၏ ဘာသာပြန်ဆိုချက်မှာ။

၂။ ဤပုံတော်အား ဣအနိရုဒ္ဓဒေဝမင်းသည် ပြုလုပ်တော်မူ၏။ အပြင်ဖက်၊ အောက်ဘောင် အောက် ဖက်တွင်၊ စာသုံးကြောင်းဖြင့် “သောဘဂဝါ မဟာရာဇဉ္ဇိအနိရုဒ္ဓဒေဝ” အစချီသောစာတမ်းလည်းပါ၏။

ထိုနှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူပါသောအုတ်ခွက်တွင် အခြားအထူးမှတ်သားဖွယ်ရာ ကောင်းသော အချက်တချက်မှာ၊ အလယ်ဗဟိုချက်တွင် ဗေဓိကျောင်းဆောင်အောက် ပလ္လင်ပေါ်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေတော်မူသော ဆင်းတုတော်၏ အောက်ဖက်ဘေး တဖက်တချက်တွင် ရံလျက်နေသော ရုပ်တုတော်သည်၊ ရိုးရိုးအတိုင်း ရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် ရှင်မောဂ္ဂသာန်မထေရ်ကြီး နှစ်ပါးတို့၏ ဆင်းတုတော်များမဟုတ်ကြပဲ၊ အထက်ဘနေရာ တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော လောကနာထ ဖုရားလောင်း၏ပုံတော်များဖြစ်ကြ၏။ ဤသည်လည်း အနော်ရထာ မင်း၏ မဟာယာဉ်ဂိုဏ်း ဗုဒ္ဓဝါဒကို ဖော်ပြသော သာဓကတခုဖြစ်ပေသည်။ (ပုံ ၁၀)။

အခြားအုတ်ခွက်တမျိုးမှာ ဂုံးချွန်နှင့်ဘောင်ခတ်၍ လိုဏ်ဂူသဏ္ဌာန်ယှိလျက်အတွင်းတွင် အရံတင်ပြင်ခွေ ရုပ်ပွားဆင်းတုဘော်ကိုးဆူနှင့် အလယ်ဗဟိုတွင် ပလ္လင်ထက် ကျောင်းဆောင်နှင့် တင်ပြင်ခွေဆင်းတုတော်တဆူ၊ ပေါင်းဆယ်ဆူပါသော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်တမျိုးဖြစ်၏။ (ပုံ ၁၁)။ ၎င်းအုတ်ခွက်သည်လည်း အနော်ရ ထာမင်း၏ အုတ်ခွက်ဖြစ်ကြောင်းကို အုတ်ခွက်၏ ကျောဖက်တွင်ပါသော “သောဘဂဝါ” အစချီလျက်

အနော်ရထာမင်း၏ လက်တော်ဖြင့်လုပ်သည်ဟူ၍ လက်ရေးစာသုံးကြောင်းက သက်သေခံလျက်ရှိ၏။* ထိုလက်ရေးစာမှာ အချို့တွင် စာ(၄)ကြောင်းရှိ၏။ ထိုစာအုပ်၊ အတွင်းဖက်၌ အောက်ဘောင်နား ကပ်လျက် ဖေါင်းကြွသော နာဂရီအက္ခရာဖြင့် “ယေဓမ္မာ ဟေတုပြဘဝါ” အစချီသော ဂါထာကလေးသည် ပုံနှိပ်လျက်ပါရှိ၏။ ထိုအုတ်ခွက်ပါ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တို့အနက် အလယ်တွင် ပလ္လင်ပေါ်ထက် ကျောင်း ဆောင်နှင့် တင်ပြင်ခွေလျက်ထိုင်နေပုံမှာ ကျောင်းဆောင်နှင့်တကွ အဆင်းသဏ္ဌာန် ဆင်ပြင်ပုံတို့၌ အထက်တွင် ဖော်ပြပြီးဖြစ်သော (ပုံ ၆) “ဒေယဓမ္မာ-ယံ” အစရှိသော ပုံနှိပ်စာပါရှိသော ဆင်းတုတော်တို့နှင့် တစ်နစ်တည်း ဖြစ်ကြ၏။ အတိုင်းအတာမှာ အနည်းငယ်သာလျှင် ကွာခြားကြ၏။ ယခုအုတ်ခွက်ပါ ဆင်းတုတော်၊ ပလ္လင်နှင့် ကျောင်းဆောင်တော်တို့မှာ အမြင့် ၄ လက်မရှိ၏။ အခြားပုံမှာ ၄ လက်မခွဲနည်းပါး ရှိ၏။

အရံတင်ပြင်ခွေ ဆင်းတုတော်ကလေးများအပြင်၊ စေတီရံကလေးများနှင့် ဗေဓိပင်အကိုင်အခက်တို့ ပုံများလည်းပါ၏။ စေတီရံကလေးများ၏ ပုံတော်တို့မှာလည်း “ဒေယဓမ္မာယံ” အုတ်ခွက်တွင်ပါသော စေတီရံကလေးများနှင့် တစ်နစ်တည်းဖြစ်ကြ၏။ သို့သော်၎င်းအမျိုးအစားတို့တွင် အုတ်ခွက်အချို့၌ ပတ်လည် ဘောင်ခတ်လျက်ပါ၏။ ဘောင်မှာလည်း အခြားအုတ်ခွက်များထက် ထူးထူးခြားခြား ၂ လက်မလောက် စောက်၏။

အထက်ဖော်ပြပါ အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်တို့တွင် အကြီးဆုံးမှာ အမြင့် ၇-လက်မ၊ မျက် ၅ လက်မ လောက်သာရှိ၏။ ၎င်းတို့ကို အများအားဖြင့် ပုဂံနှင့် ပုဂံနယ်တဝိုက်တွင် တွေ့ရှိရ၏။ ပုဂံမှအပ၊ အခြား မြို့ရွာနေရာများ၌လည်း တဆူတလေတွေ့ရှိရ၏။ ၎င်းနေရာတို့မှာ (၁) တကောင်းအထက် နွားတလည်ရွာ။ (၂) ရေဦး။ (၃) သာစည်အနီး ဆံမြတ်ရှည်ရွာ။ (၄) မင်းဘူး၊ စတုစလင်းနယ် ဖေါင်းလင်းရွာ။ (၅) မှော်ဇာရွာ (သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းနေရာ)။ (၆) တုံတေးအနီး စမ်းရွာ အစရှိသည်ဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် ၎င်းနေရာတို့အနက် တုံတေးအနီး စမ်းရွာမှအပ၊ အခြားနေရာများတွင်တွေ့ရှိရသော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော် တို့မှာ အရေအတွက်အားဖြင့် မများလှချေ။ အရွယ်မှာလည်း အထက်ကဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သေးငယ်သော အရွယ်များဖြစ်သဖြင့်၊ တနေရာမှ တနေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်း သယ်ယူသွားနိုင်သော မဲယဉ်းလှပေ။ ထို့ပြင် ၎င်း ရပ်ရွာဒေသတို့၌ တွေ့ရှိရသော အုတ်ခွက်တို့မှာ ပုဂံတွင်တွေ့ရှိရသော အုတ်ခွက်တို့နှင့် တမျိုးတစားတည်း ဖြစ်ကြပေသည်။ စမ်းရွာ၌တွေ့ရှိရသော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်တို့၌မူကား၊ တနေရာဘည်းပင်မြောက်မြားစွာ တွေ့ရှိရ၏။ အရွယ်မှာလည်းအကျိုးအပိုင်းတို့ကို ဆက်စပ်၍ကြည့်လိုက်သော် တဆူတဆူလျှင် အမြင့် ၂ ပေ၊ ၇ လက်မလောက်ရှိ၏။ အနံ ၁ ပေ ၅ လက်မရှိ၏။ အထူမှာ ၆ လက်မလောက်ရှိ၏။ ၎င်းတို့ကို တုံတေးမြို့ အရှေ့ဖက်စွန်း၊ တောင်ဖက်ပေါ်ယုန်းယွန် ယို စမ်းရွာတွင် မောင်ဒီဖုရားခေါ် မြေပေါက်စေတီ ဖုရားပျက်တဆူ တွင် တွေ့ရှိရ၏။ ယင်းစမ်းရွာမှ အုတ်ခွက်တို့သည် တမျိုးတစားတည်းဖြစ်ပြီး၊ အုတ်ခွက်တွင်ပါသော ဆင်းတု တော်မှာ မှန်တံကဲနှင့် ကျောင်းဆောင်အောက်တွင် ပြေးပလ္လင်ပေါ်ထက် လက်တော်ဗယ်တင်ညှာချ ထက်ဝယ် ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေတော်မူသော ဂေါတမမြတ်စွာဖုရား၏ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်ဖြစ်၏။ ဆင်းတုတော်၏ တဖက်တချက် နံဘေးတထက်ပိုင်းတွင် အပေါ်သို့ပိုက်၍ ရှေးစေတီလုံးကလေး၏ပုံများရံလျက်ပါ၏။ (ပုံ ၁၂ က နှင့် ၁)။

ပလ္လင်၏ အောက်၊ အုတ်ခွက်၏ အောက်ဘောင် မျက်နှာဖက်တွင် လက်ရေးစာ ၂ ကြောင်း ရေးထိုးလျက် ပါရှိ၏။ ထိုလက်ရေးစာ ၂ ကြောင်းမှာ အခြားမဟုတ်၊ ကုသိုလ်၌ အနော်ရထာမင်း၏ တံဆိပ်နာမံခတ်လျက်၊ ထိုမင်း၏ အချို့အုတ်ခွက်များမှာကဲ့သို့ “ဒေသာဘဂဝါ” အစရှိသော မင်း၏ ဆုတောင်းစာ ဖြစ်သည်။

* ၎င်းအုတ်ခွက်မျိုးပုံနှင့် အုတ်ခွက်၏ ကျောဖက်က လက်ရေးစာ၏ပုံကို အထွေထွေခန်း၊ နွားတလည်မှ ရယူသော အုတ်ခွက်အကြောင်းတွင် ပြထားပါသည်။

သို့သော်ထိုလက်ရေးစာ၌ ရေးထိုးထားသော အက္ခရာစာလုံးတို့၏အရေးအသားတို့မှာ ပုဂံတွင် တွေ့ရှိရသော အုတ်ခွက်တို့၌ ရေးထိုးထားသော အက္ခရာစာလုံးတို့ကဲ့သို့ သေသပ်၍ညွှတ်ခြင်း မရှိလှပဲ၊ ခပ်ကြမ်းကြမ်း ရေး ထား ၏။ စာလုံး တို့မှာလည်း ပြန်း တီး ပျက် စီး လျက် နေ ၏။ ။ ၎င်းအုတ်ခွက်ကြီး များ အကြောင်း ကို ၁၉၁၅ ခုနှစ်၊ မြန်မာပြည် ကျောက်စာဌာန နှစ်ချုပ်စာတမ်း မျက်နှာနံပါတ် ၁၄-၁၆တို့တွင် တွေ့ရှိနိုင် ပါသည်။

ပုဂံပြည်အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တော်၌ မင်းမှအပ အခြားသော ကုသိုလ်ရှင်တို့၏ ကောင်းမှု အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်များ။

ပုဂံပြည်၌မြောက်များစွာတွေ့ရှိရသော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်တို့တွင် အနော်ရထာမင်း၏တံဆိပ်နာမံ မပါသော်လည်း၊ ၎င်း၏အခြေအရံအသင်းအပင်းမှစ၍ ယင်း၏လက်ထက်တော်၌ နေထိုင်လျက် ယုံကြည်သော တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုဖြစ်သော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်တို့ကိုလည်း အများပင်တွေ့ရှိရ၏။ ထိုတွေ့ရှိရသော အုတ်ခွက်တို့၏ ထူးခြားချက်တို့ကို သက်ဆိုင်ရာစာတမ်းတို့၌ အသီးသီးဖော်ပြသွားပါမည်။

ထိုကဲ့သို့ မဖော်ပြမီ၊ သုတေသီတို့ သတိမူစေလိုသော အချက်တချက်မှာ၊ မှန်းနန်းမဟာရာဇဝင်တော် ကြီးတွင် ထုတ်ဖော်ရေးသားချက်အရ၊ ပုဂံပြည်သို့ အနော်ရထာမင်းမရောက်မီ၊ ၎င်းပြည်၌ သာသနာတော်သည် ပျက်စီးဆုတ်ယုတ်တိမ်ကောလျက် ယိုးဒယား အလဇ္ဇီရဟန်းတို့ ရဟန်းယောင်တို့ကြီးစိုးလျက် မင်းမှအစ တိုင်းသူ ပြည်သား လူအများတို့သည် ၎င်းတို့၏ အဆုံးအမဩဝါဒကို ခံယူနေကြရသည်။ ထိုကဲ့သို့ ထုတ်ဖော်ရေးသား ချက်ကို ထောက်ခံလျက်ရှိသော သာဓကတခုမှာ ပုဂံပြည်၌ အနော်ရထာမင်းနှင့် ရှင်အရဟံတို့မတိုင်မီက ဗုဒ္ဓ ဘာသာယဉ်ကျေးမှုနှင့် သက်ဆိုင်သော အထိမ်းအမှတ် ဖြစ်သော အထောက် အထား အကိုး အကားတို့ကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင် တင်ပြပြောဆိုနိုင်ရန် ခဲယဉ်းလျက်ရှိပေသည်။ တင်ပြပြောဆိုနိုင်သည့်အခြေသို့ ရောက်လာ သည့်အခါ၌မူကား တင်ပြနိုင်သော ပစ္စည်းပစ္စယတို့၏လက်ရာ အစအနတို့မှာ အတော်ပင် အထက်တန်းကျ လျက် ရှိနေပြီဖြစ်လေသည်။ ၎င်းတို့အနက် ဒွေးဦးစွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားရမည်ဖြစ်သော သာဓက အထောက် အထားတို့မှာ၊ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော အနော်ရထာ၏ အုတ်ခွက်တော်များပင် ဖြစ်လေသည်။ ၎င်း တို့နှင့် ခေတ်ကာလခြားနားခြင်းမရှိပဲ၊ တခေတ်တည်း တပြိုင်နက်ပေါ်ထွက်လာသော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော် တို့မှာ အနော်ရထာမင်း၏ ကျေးကျွန် အခြေအရံ အသင်းအပင်း တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ အုတ်ခွက်များဖြစ် ကြ၏။ ၎င်းကိုရည်၍ မှန်းနန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၌၊ ထိုအခါ မင်းအစွယ်လော ပြည်သူအပေါင်းတို့သည် မိမိတို့၏အယူကိုစွန့်၍ ကောင်းသောအယူ၌ တည်ကြလေသည်ဟု မြွက်ဆိုရေးသားလျက်ပါရှိ၏။

ပြည်သူပြည်သားတို့၏ ကောင်းမှုတော်တို့ကို နမူနာပုံစံအနေနှင့် အောက်တွင် ဖော်ပြပါအုတ်ခွက်တို့ကို ရွေးချယ်စိစစ် ထည့်သွင်းတင်ပြလျက် ပါသည်။

ပုံ(၁၃ က)။ ၎င်းမှာ ဗုဒ္ဓဝင်ရှစ်ခန်းပါသော အုတ်ခွက်ပုံဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဝင်ရှစ်ခန်းဆိုသည်မှာ လင်္ကျာ ဖက်အောက်ဆုံး ထောင့်စွန်းကစ၍ အထက်သို့ တက်ပြီးလျှင် ထိပ်ဆုံးအခန်းမှ လက်ဝဲဖက်သို့ ဆင်းလာသော်၊ (၁)မယ်တော်မာယာသားဖွားခန်း၊ (၂)မြတ်စွာဖုရား တန်းခိုးပြာဋိဟာပြခန်း၊ (၃)တာဝတိံသာမှဆင်း ခန်း၊ (၄)ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်ခန်း၊ (၅)နာဠာဂီရိဆင်ချွတ်ခန်း၊ (၆)ဓမ္မစကြာတရားဟောခန်း၊ (၇) မျောက်ပျားမဲ့ဆွမ်းကပ်လှူခန်း၊ (၈)အလယ်၌ ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်အောင်တော်မူခန်းများဖြစ်၏။ မျောက် ပျားမဲ့ဆွမ်းကပ်လှူခန်း အခန်းနေရာအထက်၊ လင်္ကျာဖက်အစွန်း၌ ရှေးဟောင်း နာဂရီအက္ခရာနှင့် ဖေါင်းကြ

သောစာလုံးခြောက်လုံးပါသော စာနှစ်ကြောင်း ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက်ပါရှိသည်။ ထိုစာနှစ်ကြောင်းကိုဖတ်ရသည့် အတိုင်း လက်ငင်းမြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော်။

ဂြဟိက } ဖြစ်၏။
ဝါနရာ }

အဓိပ္ပါယ်မှာ “ဝါနရာ” မျောက်များထံမှ “ဂြဟိက” (ပျားမဲ့ဆွမ်းကို) အလှူခံတော်မူလေသည်။
ထိုစာနှစ်ကြောင်းအပြင်အောက်ဘောင်နှား အထက်ကပ်လျက် နာဂရီအက္ခရာဖြင့်ပင် “ယေဓမ္မာဟေတုပြ ဘဂဝါ” အစရှိသော ဂါထာနှင့်၊ အဆုံးတွင် အလှူရှင်၏ အမည်တပ်လျက် စာနှစ်ကြောင်း ပါရှိသေး၏။
(ပုံ ၁၃-ခ) အလှူရှင်၏ အမည်ပါသော အပိုဒ်ကိုပိုင်း၍ လက်ငင်းမြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

“ဒါနပတိဋ္ဌိမဟာသလိနိ”

၎င်းကို ဘာသာပြန်သော်၊ အလှူရှင်မှာ၊ ကျက်သရေမင်္ဂလာအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသော (သိရိမဟာ သာလိနိ) သူကြွယ်မဖြစ်၏။

ထိုအလှူရှင် သူကြွယ်မသည် အနော်ရထာမင်းလက်ထက်၊ မင်းမြှောက်စားခြင်းခံရသော သူကြွယ်မ ဖြစ်ကြောင်းကို ယင်း၏ကုသိုလ်ကောင်းမှု အပေါ်တွင် ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက် ပါရှိသော နာဂရီအက္ခရာစာလုံး အရေးအသားပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ဗုဒ္ဓဝင်ရှစ်ခန်းဇာတ်၏လမ်းတို့တွင် ထုထွင်းပုံနှိပ်လျက်ပါရှိသောရုပ်ကြွ၊ ရုပ်ထုတို့၏ လက်ရာများက သက်သေခံလျက်ရှိပေသည်။ သက်သေခံပုံမှာ၊ ၎င်းအုတ်ခွက်ကို ပုံ (၁၈ နှင့် ၁) တွင် ပြထား သော အနော်ရထာမင်း၏အုတ်ခွက်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ဆိုင်ကြည့်လိုက်သော်၊ အုတ်ခွက်နှစ်ခုစလုံးတို့၏၊ လုပ်ပုံ ကိုင်ပုံ လက်ရာ လက်စလက်နတို့မှာ သပ်ယပ်သေချာခြင်း၌တူမျှခြင်း၊ ရုပ်ကြွရုပ်ထုပုံတို့နှင့် အဆောက်အဦပုံတို့ မှာလည်း တစ်နစ်တည်းလောက်ဖြစ်ခြင်း၊ စာလုံးအက္ခရာတို့မှာလည်း တပုံစံတည်းဖြစ်ခြင်းများကြောင့်၊ ၎င်း အုတ်ခွက်တို့သည် အချို့နေရာ၌ အနည်းငယ်ကွဲခြားကြသော်လည်း၊ တခေတ်တကာလ၊ တဆရာ၊ တလက်ရာ တည်းဟုဆိုလျှင် လွဲမည်မဟုတ်ပေ။

ဒါနပတိဋ္ဌိရာဇဝ (လွှာဘ) ယသနာမဟု ရှေးဟောင်းနာဂရီအက္ခရာဖြင့် ၎င်း သံဗေမံယံသနာမရာဇဝလ္လ ဘေနဒါနပတိဟု ရှေးဟောင်းမွန်မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပုံနှိပ်၍၊ ကမ္ဘာလုံးလိပ်စာထိုးလျက်ပါသော အခြားအုတ်ခွက် တမျိုးလည်းရှိသေး၏။ ထိုအုတ်ခွက်သည်လည်း အနော်ရထာမင်းလက်ထက် မင်းနှင့် အကျွမ်းဝင်၍၊ ယသ၊ မယံသ အမည်ရှိသော သံဃင်္ဂအမတ်တဦး၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။ ဤသို့ယူဆခြင်း အကြောင်းရင်းမှာလည်း အုတ်ခွက်တွင် ပုံနှိပ်လျက်ပါရှိသော ကျောင်းဆောင်နှင့် ဆင်းတုတော်တို့၏ပုံနှင့် အက္ခရာစာလုံးတို့၏အရေးအသားတို့ကို ထောက်ချင့်ရခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သည်။ ပုံ (၁၄ က နှင့် ၁)။

ယင်း ပုံ (၁၄ က နှင့် ၁) အုတ်ခွက်တွင်ပါသော ဆင်းတုတော်ပုံနှင့် အထက်ရည်ညွှန်းပါ၊ အနော်ရထာ မင်း၏ အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်ပုံတို့သည် သွင်ပြင်လက္ခဏာ အနေအထားတို့၌ မခြားလှချေ။ ကြာပလ္လင်နှင့် အောက်ခံတံကတို့မှာ တစ်နစ်တည်းဖြစ်ကြ၏။ ကျောင်းဆောင်ပုံနှင့် မုခ်ပေါင်းကူးပုံတို့၌လည်း စံနစ်ပုံစံများ တူကြ၏။ သို့သော် မင်ယသ၊ အုတ်ခွက်မှ ကျောင်းဆောင်နှင့် မုခ်ပေါင်းကူးတို့တွင် အထက်ပစ္စယံ၊ တိုင်ဖူး၊ တိုင်ကြာ၊ တိုင်ခြေ အောက်ခံတို့၌၊ ပန်းဖူး၊ ပန်းခက်၊ ခြူးရုပ်၊ ဆင်ရုပ်တို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်လျက် ရှိကြ၏။ ကြာပလ္လင်၏ အောက်ပြေပလ္လင်* ၏ မျက်နှာဖက် အလယ်ဗဟိုချက်တွင် ဝပ်လျက်ရှိသော ဆင်ဦးကင်း

* ခိုနန်းချိုးပလ္လင် ဟူ၍လည်း ခေါ်၏။

ထွက်လျက်ရှိ၏။ မုခ်တိုင်တို့မှာ ပုဏ္ဏားစည်သဏ္ဌာန် အထက်ရှူးအောက်ရှူးနှင့် ပြောကြောင်းများ ထိုး၍ အမြောင့်အမြောင့် နေသည်။ တိုင်ထိပ်တိုင်ခြေတို့၌လည်း အထက်ကလပ် အောက်ကလပ်နှင့် ဖရုံသီးစိတ်ပုံ များဖြင့် တန်းဆာဆင်လျက်ရှိ၏။ တိုင်ခြေအောက်၌ ပြောပလ္လင်* နှင့် တဆက်တည်းထွက်နေသော အစွန်း တဖက်တချက်တွင် ဘေးတိုက်ရပ်လျက်နေသော ဆင်သတ္တဝါ၏အထက် ကိုယ်ဘဝက်နင်းလျက် အမြီးကော့၍ ခေါင်းကိုထောင်လျက် ခြူးရုပ်တရုပ် ရပ်လျက်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆင်ရုပ်မှာ သေးငယ်လှသဖြင့် မထင် မရှားဖြစ်နေကြောင်း တွေ့မြင်ရသည်။ ဝဲယာ မုခ်တိုင်နှစ်တိုင်ထက်မှ တက်သွားသော ဂုံးတဖက်တချက်၌ ပစ္စယံများနေရာတွင် ကြားဖူးကြာလိပ်တို့ဖြင့် ဆင်မြန်း လျက်ပါရှိသည်။ ကွမ်းတောင်မှာ အထက်သို့ တဖြောင့်တည်း ရှူး တက်သွားပြီး အတွင်းဖက်မှ ပန်းဖူးပန်းခက် တို့သည် ထိပ်ဖျားအထိ တက်သွားသည်။ ထိုအစိတ်အပိုင်းတို့မှာ အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်ပါကျောက်စာ၏ အစိတ်အပိုင်းတို့နှင့် ထူးခြားကွဲပြား သော်လည်း၊ ၎င်းတို့အောက်တွင် ရှေးဟောင်း နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက်ပါရှိသော “ယေဓမ္မာ ဟေတုပြဘဝါ” အစရှိသောဂါထာ၏ အက္ခရာအရေးအသားတို့က အုတ်ခွက်၏ ခေတ်ကာလ အပိုင်းအခြား ကို ဖော်ပြပါရှိသည်။ ဖော်ပြပါပုံကိုဆိုရလျှင်၎င်း “ယေဓမ္မာ” အစရှိသောဂါထာ၏ အဆုံး၌ ကုသိုလ်ရှင်၏ အမည် ရေးထိုးပါရှိရာတွင် “ဇြိ (သျှရီ)” ဟူသောခွဲကို ရှေးဟောင်းနာဂရီအက္ခရာဖြင့် သင်္သကရိုဏ် ဘာသာနှင့် တပ်လျက်ပါရှိ၏။ ၎င်းအက္ခရာနှင့် အရေးအသားပုံသဏ္ဌာန်မျိုးကို ပုဂံပြည်၌ အနော်ရထာမင်းမှတစ်ပါး အခြား အခြားမင်းတို့အမည်များတွင် ထိုးတပ်လျက် ပါရှိခြင်းကို မတွေ့ရချေ။ အနော်ရထာမင်း၏ ဘွဲ့တော်၌ပင် တနေရာတည်း၌သာလျှင် တွေ့ရ၏။ ထိုအက္ခရာပုံသဏ္ဌာန်မှာ ဤ (ချာ) ပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်းဖြစ်၏။ ၎င်းပုံသဏ္ဌာန် နှင့် နည်းနည်းစပ်စပ်တူသော အက္ခရာကို အိန္ဒိယ ဘင်္ဂေါ-ဘီဟာနယ်တွင် အေ၊ ဒီ၊ ဇ-ရာစု နှစ်လောက်၌ ရေးထိုးလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရ၏။

ထိုစာအပြင် အုတ်ခွက်အတွင်းဘေး၌ ပတ်လည်ဝိုင်းလျက် အထက်ကဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ရှေးဟောင်း မွန်-မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပါဠိဘာသာနှင့် ကုသိုလ်ရှင်၏ ဆုတောင်းစာတကြောင်း ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက် ပါရှိ၏။ သို့သော် ထိုပုံနှိပ်စာမှာ ပြောင်းပြန်မှန်စာဖြစ်နေသဖြင့် တကြောင်း၊ စာလုံးအက္ခရာများမှာလည်း ပြုန်းတီးပျက်စီး နေသဖြင့် တကြောင်းများကြောင့် ရုတ်တရက်ဖတ်နိုင်ရန် မလွယ်ကူလှပေ။ အုတ်ခွက်များကို စုဆောင်း၍ ဖတ် ပြီးမှ အမှန်အက္ခရာများကို ရေးကူးဖတ်ယူရသည်။ ၎င်းဆုတောင်းစာကို လက်ငင်းအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသား သော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

ဣမံ ဗုဒ္ဓ ဗိမ္ဗိသံ ဗေမံယံဿ နာမရာဇဝလ္လဘောန
ဒါနပတိသဗ္ဗညုတညာ နဝရံပဌန္တေန နကတံသ ဒေဝကော
လောကောဇာနာတူတိ။

ယင်း၏အနက်ကို သမ္ပန်သော်၊ ဣမံ ဗုဒ္ဓ ဗိမ္ဗိ၊ ဤ ဗုဒ္ဓရုပ်တုဘော်ကို၊ သံဗေမံယံဿနာမ၊ သံဗင် မင်ယဿအမည်ရှိသော၊ ရာဇဝလ္လဘောန၊ မင်းနှင့် ချစ်ကြွမ်းဝင်သော၊ ဒါနပတိ၊ အလှူရှင်သည်၊ သဗ္ဗညုတ ညာနဝရံ၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်တည်းဟူသောဆုမြတ်ကို၊ ပဌန္တေန၊ တောင့်တ၍၊ ကတံ၊ ပြုအပ်၏၊ သဒေဝကော၊ နတ်နှင့်တကွသော၊ လောကော၊ လောကသည်၊ ဇာနာတူတိ၊ သိစေသတည်း။

ပုဂံရှိ စောလှဝန်းဖုရာ၌ တွေ့ရှိ၍၊ ယခုပြတိုက်သို့ ပြောင်းရွှေ့စိုက်ထူထားသော ကျောက်စာတိုင် နံပါတ် (၄၄) ၏ အရှေ့ဖက်မျက်နှာတွင်၊ ကြောင်းရေ ၂ အဆုံး၌၊ အမဓဇ္ဇာရာဇဝလ္လဘောဟု ပါရှိရာ၊ ၎င်း၏ ဘာသာပြန်ဆိုချက်ကို ယင်းကျောက်စာကြောင်းရေ ၅ နှင့် ၆ တွင် “မင်၏ အမတျာကား အသဝတံမည်၏ အကျုံးဝင်သော မင်းအမတ်တော်” ဟု ရေးသားလျက်ပါရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ရာဇဝလ္လဘ” ဆိုသောစကားကို

ရှေးဟောင်းကျောက်စာတို့၌ တဖန်တွေ့ယှိရပြန်၏။ သက္ကရာဇ်ကား ၅၉၈ ခုနှစ်ဖြစ်၏။ ထိုမင်ယသမ္မတ အုတ်
 ခွက်တွင် ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက်ပါရှိသော ဆုတောင်းစာသည်၊ မွန်-မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးပုံနှိပ်လျက် ပါရှိ
 သော စာတို့အနက် ပုဂံပြည်တွင် ရှေးအကျဆုံးသော ပုံနှိပ်စာဖြစ်၏။ မူရင်းစာ အောက်ပိုင်း တပိုင်း၏ ပုံကို
 အနည်းငယ်ချဲ့၍ (ပုံ ၁၄-ခ) တွင် ပြထားသည်။ အုတ်ခွက်၏အတိုင်းအတာမှာ အမြင့် ၆ နှင့် ၁၂ ယှိ၏။ ဂုံ ချွန်နှင့်
 လိုက်သူသဏ္ဌာန်ဖြစ်၏။ အောက်ဘောင်၏ အလျားမှာ လေးလက်မခွဲရှိ၏။

ဤအုတ်ခွက်မျိုးမှာ နှစ်မျိုးနှစ်စားယှိ၏။ ပဌမအမျိုးမှာ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အက္ခရာနှစ်မျိုး (မွန်-မြန်မာနှင့် နာဂရီ) ပါယိသော အုတ်ခွက်များဖြစ်၏။ ၎င်းအက္ခရာနှစ်မျိုးတို့ကို မျက်နှာဖက်၌သာလျှင် တွေ့ရ၏။ ပုံနှိပ်စာသက်သက် ဖြစ်ကြ၏။ ဘောင်မှာ ပတ်လည်ဝိုင်းလျက် အတွင်းဘောင် အပြင်ဘောင်ဟူ၍၊ ဘောင်နှစ်ထပ်ပါယှိ၏။ အတွင်းဘောင်မှာ အပြင်ဘောင်ထက်နိမ့်၏။ မွန်-မြန်မာအက္ခရာနှင့် ရေးထိုးထားသော ပုံနှိပ်စာမှာ အတွင်းဘောင်နခမ်းပတ်လည်၌ တွေ့ယှိ၏။ ဘာသာမှာ ပါဠိဘာသာဖြင့် ဖြစ်၏။ နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုး ပုံနှိပ်ထားသော စာမှာ အတွင်းဘောင်အတွင်းယှိ အလယ်ကျောင်းဆောင်နှင့် ဆင်းတုတော်ပလ္လင် အောက်တွင် တွေ့ယှိရ၏။ သင်္သကရိုဠ်-ပါဠိ မိဿကဘာသာဖြင့် ဖြစ်၏။

ပုံ(၁၅ က နှင့် ၁) ဒုတိယ အမျိုးစားမှာ အရွယ်အားဖြင့် ပဌမအမျိုးစားထက်ငယ်၏။ အမြင့် ၅၄”၊ အနံ ၃၄”၊ စိဿယိုကြ၏။ ဘောင်တထပ်ထည်းဖြစ်၍ ဘောင်၏ အတွင်းဖက် ကျောင်းဆောင်နှင့် ဆင်းတုတော်၏ပလ္လင်အောက်တွင် နာဂရီအကွ့၇၃နှင့် ရေးထိုးပုံနှိပ်ထားသော စာတမ်းတခုသာလျှင် ယို၏။ သို့သော် အကွ့၇စာလုံးတို့မှာ တွေ့ယိုထားသော အုတ်ခွက်တိုင်း၌လုပ်ငံ မှေးမှိန်ပျက်စီးလျက် ယိုနေသဖြင့် ကောင်းကောင်းမဖတ်သာတော့ချေ။ သို့ပင်ဖြင့်ငြားသော်လည်း ထင်ရှားသောအကွ့၇တလုံးစ၊ နှစ်လုံးစ၏ ပုံသဏ္ဌာန်တို့ကို ထောက်ချင့်ရခြင်းအားဖြင့်၊ စာမှာ ပဌမအမျိုးအစားတွင်ပါသော မူလစာအတိုင်း ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ထိုအုတ်ခွက်အမျိုးအစား၏ ကုသိုလ်ရှင်မှာ ပဌမအမျိုးစားတွင်ပါသည့်အတိုင်း “ရာဇဝလ္လဘ မင်ယဿပင်ဖြစ်သည်” သို့သော် ထူးခြားချက်တခုမှာ ၎င်းတို့၏ ကျောဖက်တွင် အခြား ကုသိုလ်ရှင်များ၏ အမည်ကို လက်ရေးစာဖြင့် ရေးမှတ်လျက်ပါယို၏။ အချို့မှာ ကုသိုလ်ရှင်၏ အမည်မပါဝဲ ဆုတောင်းစာသက်သက်ဖြစ်၏။ ထိုလက်ရေးစာတို့အနက် အချို့ကို အောက်တွင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ (ပုံ ၁၆-၁) ။

၁-။ သပြေဒိဝါ

၂-။ စရိယေနက

၃-၁၁ တောပတိမာ

၄-၁၁ ဥတ္တမောဇိ

၅-။ နေဘ။

(ဥက္ကဓော၊ မြတ်စွာသော၊ ဇီနော၊ ဖုရား၏၊ ပတိမာ၊ ဆင်းတုတော်ကို၊ သင်္ဂြိုဟ်စီဝါစရိယေန၊ ရဟန်းသင်္ဃာတော်တို့၏ အကြီးအမှူးဖြစ်သော ဆရာတော်သည် သို့တည်းမဟုတ် ဒီဝါစရိယအမည်ယှိသော ရဟန်းသည်၊ ကတော၊ ပြုလုပ်အပ်၏။)

အချို့အုတ်ခွက်တို့၌ “သင်္ဂြိုဟ်” အစား “သင်္ဂြိုဟေဝ” ဟု ပါယှိ၏။ ကုသိုလ်ရှင်အမည်မပါ။ ဆုတောင်းစာ သက်သက်မှာ၊

“သဗ္ဗညုဘညာဏဿ ပစ္စယော ဟောတူတိ”

(သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရကြောင်း အထောက်တပုံ ဖြစ်စေသော) ဟု ပါယိ၏။ (ပုံ - ၁၆)။

၎င်းတို့အထဲတွင်၊ အုတ်ခွက်တစ်ခု “အဌာဝိသတိ မေ ဗုဒ္ဓာကြာယျာသံ(ဗ္ဗ) ဂေါကတတာ ဗုဒ္ဓတ္တာ(ယ)” ဟူ၍ မျက်နှာဖက်၊ ဆင်းတုတော်ပလ္လင်အောက်၌ ပုံနှိပ်စာနှစ်ကြောင်းတွေ့ရ၏။ ၎င်း၏အဓိပ္ပါယ်မှာ၊ ကြွယ်ျာ အမည်ရှိသော သံဃုဒ္ဓါအမတ်သည်၊ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူကုန်သော၊ ဤဖုရားရုပ်ပွားတော်မြတ်တို့ကို၊ သစ္စာလေးပါး မြတ်ဖုရားဖြစ်ရလိုခြင်းငှါ ပြုလုပ်အပ်၏ဟုပါယိ၏။

အဌာဝိသတိ (နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ) ဟု ဆိုသော်လည်း ဆင်းတုတော်မှာ တ ဆူ တည်း သာ လျင် ဖြစ် ၏။ သို့သော် အလားတူ ဆင်းတုတော် နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူကို ဆိုလိုဟန်တူ၏။ ထိုအုတ်ခွက်မှာ သစ္စေး သရိုးကိုင်၍ ခဏ္ဍနီသုတ်၊ ဝိမ္မိသုတ်၊ ဝမ်းဖက်ဘွင် ရွှေချလျက် တွေ့ရ၏။ ၎င်းကိုခတ္တရသောဓနရာမှာ “ရွှေဘို” ဟု အမှတ် အသားပါ၏။ သို့သော် ထိုအုတ်ခွက်၏ မူလတည်ရာဌာနမှာ “ပုဂံ” ဖြစ်တန်ရာ၏။ အုတ်ခွက်မှာ အနည်းငယ် ပွန်းပဲ့လျက်ပါရှိရာ၊ ၎င်းပွန်းပဲ့သည့်နေရာတို့ပါ သစ္စေးရွှေခိုထို့ဖြင့် သုတ်လိမ်းလျက် ရွှေချထား၏။ (ပုံ ၁၇) ။

မျက်နှာဖက် (ဝမ်းဖက်) တွင်ပါသော ရုပ်တုဆင်းတုတော်တို့မှာမူ အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်တို့တွင် ပါသော ဆင်းတု ရုပ်တုတော်တို့၏ ပုံစံ စံနစ်အတိုင်း ဖြစ်သော်လည်း၊ အထက်က ဖော်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း၊ ကျောဖက်၌ လက်ရေးစာဖြင့် အခြားကုသိုလ်ရှင်၏အမည် ရေးသားလျက်ပါရှိသော အုတ်ခွက်တို့မှာလည်း အမျှားပင် ရှိသေး၏။ ၎င်းတို့ကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးလေ့လာရာ၌ အမှတ်တရ ထင်ရှားသော အချက်တရပ်ကို သတိမမိသည်မှာ၊ ထိုရေးသားလျက်ပါရှိသော လက်ရေးစာတို့တွင် မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားလျက်ပါရှိ သော အုတ်ခွက်ဟူ၍၊ တချပ်တလေမှ မတွေ့ရသေးခြင်းဖြစ်၏။

ပုံ (၁၈) တွင် ပါရှိသည့်အတိုင်း အုတ်ခွက်၏ မျက်နှာဖက်တွင်ပါသော နောက်ခံတံကဲ့နှင့် အထက်က ထီးမိုး၍ ကြာပလ္လင်ပေါ် ထက်ဝယ်ခွဲခွဲ ထိုင်နေတော်မူသော ဆင်းတုတော်မှာ၊ ဘေးရံစေတီတော်လေးမျှား နှင့်တကွ၊ အထက်က ပုံ (၄) တွင် ပြထားခဲ့ပြီးဖြစ်သော အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်တွင်ပါသော ဆင်းတု တော်နှင့် တပုံစံ တစံနစ်တည်းဖြစ်၏။ သို့သော်ကြာပလ္လင်အောက်နှင့် ဘေးရံစေတီတော်ကလေးမျှား အောက် တွင် ပုံနှိပ်လျက်ပါရှိသော နာဂဓီအက္ခရာနှင့် စာတမ်းမှာ အနော်ရထာမင်း၏ ကံဆိပ်နာမံတော် မပါဝဲ။ “ယေဓမ္မာ ဟေတုပြဘဝါ” အစချီသော ဂါထာကလေးဖြစ်၏။ သို့ပင်ဖြင့်ငြားသော်လည်း ထိုဂါထာ ကလေးတွင်ပါသော အက္ခရာတို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်များမှာ အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်တွင်ပါသော အက္ခရာတို့၏ ပုံအတိုင်းဖြစ်၏။ ကျောဖက်၌မူကား ရှေးဟောင်း မွန်-မြန်မာအက္ခရာနှင့် မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးလျက်ပါရှိ၏။ ၎င်းအုတ်ခွက်အမျိုးအစားထဲမှ ရွေးရက်စိစစ်လိုက်သော် အောက်ပါတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ပုံ (၁၉)

- ၁။ ဝေါအ်ဝိပါ
- ၂။ ကံသဗ္ဗေင်သြီဗိသ
- ၃။ နူရာဇ်လာတ်ကျေက်
- ၄။ ဝေါအ်သြရ် ဒသ်ကျေ
- ၅။ ကံ။

(ဝိပါကံသံဃုဒ္ဓါဗိသန္ဓရာဇ်သည် ဤဖုရားကိုလုပ်သည်၊ ဖုရားဖြစ်ရပါလို၏) ။

ထိုအုတ်ခွက်တွင် အမျိုးတူမျှားသလောက် စာတမ်းတို့မှာ အနည်းငယ်ကွဲလွဲချွတ်ယွင်းကြသည်။ အချို့၌ “သဗ္ဗေင်” ကို “သုဗေင်” ဟု ရေးလျက်တွေ့ရှိရသည်။ အချို့မှာ “လာတ်” အရွှေဖက်က “မ” သို့မဟုတ် “မအ်” စာတလုံးပါပြီး၊ “မလာတ်” “မအ်လာတ်” ဖြစ်နေသည်။ အချို့မှာ “သြရ်ဒသ်” စာလုံး နှစ်လုံးကြား

“ဂေါ်အ်” ဆိုသော စကားလုံးတလုံးပါသေးသည်။ သို့သော် “သမ္ပေင်” နှင့် “သုံဗေင်” “လာတ်” နှင့် “မလာတ်” “မအ်လာတ်” “ဩရ်အ်” နှင့် “ဩရ်ဂေါ်အ်အ်” တို့၏ လိုရင်းအဓိပ္ပါယ်တို့မှာ တခုနှင့်တခု မထူးခြားလှချေ။ အချို့၌လည်း “ဂေါ်အ်ကျက်တြပ်ဗိသနရပ်” အချို့၌ “ဂေါ်အ်ကျက်တြပ်ဗိသနရပ် မလာတ်” စသည်ဖြင့် အတိုချုံးထားသည်။

ထိုအုတ်ခွက် အမျိုးအစားထဲမှ ရွေးနှုတ် စီစစ်လိုက်သော်၊ အထက်ဖော်ပြပါ အုတ်ခွက်တို့အပြင်၊ ကုသိုလ်၌တဦးစီပါသော အုတ်ခွက်တို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းတို့တွင်ပါသော မူရင်းလက်ရေး စာတို့ကို ပုံစံနှင့်တကွ၊ ယခုလက်ငင်းအကွာ၍ ပြန်ဆိုရေးသားချက်နှင့် မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုရေးသားချက်တို့ပါ အောက်တွင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

အုတ်ခွက်ကျောဖက်ကစာများ။

ပုံ (၂၀)

၁။ ကျက်တြပ်မင်

၂။ ယသ်မလာတ်။

(တြပ်မင်ယသလုပ်သောဖုရား)

အချို့ပညာရှိတို့က “တြပ်” သည်ဂုဏ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ မင် (မောင်) ယသ်၏ ဂုဏ်ခြပ်ကို ထုတ်ဖော်ပြဆိုရကား “တြပ်” ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ “အရှင်” ဖြစ်သည် ဟု ယူဆသည်။ “အကြီးအကဲ” လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

ပုံ (၂၁)။

၎င်းအုတ်ခွက်၌ ကျောဖက်တွင် လက်ရေးစာ မပါပဲ။ မျက်နှာဖက်တွင် ကြာပလ္လင်ထက် တင်ပြင်ခွေ ဆင်းတုတော်တဆူ အောက်၌ စာနှစ်ကြောင်းပါရှိသည်။ ၎င်းမှာ။

၁။ တြပ်မင်သယ

၂။ မလာ (တ်)။

ဟူ၍၊ ပုံနှိပ်လျက်ပါရှိသည်။

ပုံ (၂၂)။

၁။ ဝေါအ်ကျက်

၂။ တြိလစန်ဒုမာဟ်

(ဤကား သခင်စန်ဒုမာ ဖုရား)

ဩဗိသနရပ် သွန်းလုပ်လှူဒါန်းသော အုတ်ခွက်တို့တွင် အောက်ပါတို့လည်းပါကြ၏။ သို့သော် မျက်နှာဖက်ကပုံတော်မှာ အထက်ကဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တမျိုးတည်း တစားတည်းဖြစ်ကြ၏။

(၂၂)

ပုံ (၂၃)။

- ၁။ ဝေါအ်ကျက်
- ၂။ ကြပ်သြိဗိသန္ဓရာ
- ၃။ စ်မလာတ်နတေယ်
- ၄။ ကုံမ်။

(ဤကား ကြပ်သြိဗိသန္ဓရာလက်ဖြင့် သွင်းလုပ်သောဖုရားတည်း)
အချို့၌ နတေယ်ကုံမ် အစား နတေယ်ကိမ် ဟု ပါသည်။

ပုံ (၂၄)။

- ၁။ ဝေါအ်ကျက်ကြပ်
- ၂။ သြိဗိသန္ဓရာစ်မလာ
- ၃။ တ်နတေယ်ကုံမ်ရုပ် ၅၀
- ၄။ မိာ တေယ်။ ဝ။

(ဤကား ကြပ်သြိဗိသန္ဓရာလက်ဖြင့် လုပ်သော ဖုရားတည်း၊ တနေ့လျှင် ၅၀ လုပ်သည်။)

ပုံ (၂၅)။

- ၁။ ဝေါအ်ကျက်ကြာ
- ၂။ ပ်သြိဟ်ဗိအ်သန်
- ၃။ နရာစ်မအ်လာတ်
- ၄။ ၂၀ မိတ် ၁ တေယ်

(ဤကား ကြပ်သြိဗိသန္ဓရာလုပ်သော ဖုရားတည်း၊ တနေ့လျှင် ၂၀ သွင်းလုပ်သည်။)

ပုံ (၂၆)။

- ၁။ ဝေါအ်ကျက်ကြာ
- ၂။ ပ်သြိယ်ဗိသံနရာစ်
- ၃။ မလာတ် နတေယ်ကုံမ်
- ၄။ နမောဗုဒ္ဓာယ်။

(ဤကား ကြပ်သြိဗိသန္ဓရာလက်ဖြင့် လုပ်သောဖုရားတည်း၊ နမောဗုဒ္ဓာယ-ဖုရားရှင်အားရှိခိုးပါး၏)။

ထိုသြိဗိသန္ဓရာစ် အုတ်ခွက်ဖုရားတို့ကို အများအားဖြင့် ပုဂံမြို့၊ မြင်းကပါရွာတောင်၊ စိုးမင်းကြီးဖုရား၊ အနောက်လျှာသုတ်ဖုရားမှရသည်ဟု အမှတ်အသားများကို တွေ့ရ၏။

ပုံ (၂၇)။

- ၁။ ဝိပင်္က မန်ယာ သော
- ၂။ ဟိဒ္ဒ ရာဟ် လတ်
- ၃။ ကျော် ဝေါအ် ဩရ်
- ၄။ ဂေါအ် ဒသ် ကျော်(က်)

(ဝိပင်္က မန်ယာ သောဟိဒ္ဒရာဟ်သည် ဤဖုရားကိုလုပ်သည်။ ဖုရားဖြစ်ရပါလိမ့်။)

ပုံ (၂၈)။

- ၁။ ဝ။ ဝေါအ် ကျော် သုအ်
- ၂။ ဓမ္မာဟ် မအ် လာတ် ဇိန်
- ၃။ ပိန် ကုအ် ဓမ္မာဓမ္မအ်
- ၄။ ယေ။ ။

(ဤဖုရားကား သုဓမ္မာဟ်လုပ်သောဖုရားတည်း၊ ငါမိဖတို့အား အမျှဝေ၏။)

ထိုနည်းတူပင် အုတ်ခွက်၏ အခြေအနေအရ ဆိုလျှင်၊ အနော်ရထာမင်း၏ လက်ထက်က အုတ်ခွက် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရသော အခြားအုတ်ခွက်တမျိုးယှိသေး၏။ ၎င်းအုတ်ခွက်မျိုးတွင်အချို့၌ ပတ်လည် ခတ်သား သော ဘောင်မှာ လေးထောင့်နီးပါယှိ၍ အထက်ဖက်ထောင့်နှစ်ထောင့်ကို စောင်းဖြတ်ထား၏။ အချို့မှာ ဂုံးချွန်သဏ္ဌာန်ယှိ၏။ ဘောင်အတွင်း၌မူကား ဂုံးချွန်း နှင့် လိုဏ်ဂူ သဏ္ဌာန် စောက်ချ၍၊ ဆင်းတုတော်တဆူ ပါယှိ၏။

ထိုဆင်းတုတော်သည် ရိုးရိုးဆင်းတုတော်ကဲ့သို့ နောက်ခံတံနှင့် ကြာပလွင်ပေါ်တွင် လက်မယ်တင် ညာချ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေတော်မူ၏။ ဆင်းတုတော်၏ ပုံသဏ္ဌာန်တော်မှာ ဝတ်ခုံထားသောသင်္ကန်းတော် တို့သည် ရင်ပတ်တော်၊ လက်ကောက်ဝတ်၊ ခြေချင်းဝတ်တို့၌မူ သင်္ကန်းလိပ်အနားစွန်း အစအနမူအပ အခြား ထင်ရှားချက်များကို မတွေ့မမြင်ရချေ။ ဆံဘော်တို့မှာ ဗိန္ဒုလုံးကလေးများသဏ္ဌာန် မဏိတော် ကိုဝိုက်၍၊ စိတန်းလျက် နဖူးပေါ်အထက် အနည်းငယ်မောက်လျက် ထွက်နေ၏။ ဥဏှိဿ ပုံတော်မှာ ပုံ့ ပုံ့ သာလျှင် တက်လျက်ယှိ၏။ ဥဏှိလုံမွေ့ရှင်တော်မှာ အထက်အောက်လျားလျက်နေ၏။ နှာရိုးနှာတံပေါ်နှင့် မျက်ခုံးတော် ကောင်း၍ မျက်လုံးတော်အနည်းငယ်ပြူးသည်။ နှုတ်ခမ်းတော်တို့မှာ ကြို့လျက် ထင်ပေါ်သော မေးစွန်းယှိ၏။ နားရွက်တော်တို့မှာ နားဘက်ကျယ်နှင့် ပခုံးနှင့် မထိပဲ အနည်းငယ် ကွာလျက်နေသည်။ မျက်နှာလုံးသည်။ (ပုံ ၂၉)။

ဆင်းတုတော်တံကဲ့၏ဘေးတဖက်တချက် စေတီရံကလေးငါးဆူစီအောက်မှ အထက်သို့တန်းလျက်ပါ၏။ အတွင်းစေတီမှာ အပြင်စေတီ၏ တဝက်လောက်သာယှိ၏။ တံကဲ့၏ထိပ်တဖက်တချက်၌ သစ်ကိုင်းသစ်ခက် တို့ဖြင့် ဆင်ယင်လျက်၊ ထိပ်အလည်တည့်တည့်မှ ထီးသဏ္ဌာန် စေတီကလေးတဆူ တက်လျက်ယှိ၏။ တံကဲ့ မှာလည်းမုခ်ဂုံးနှစ်ဆင့်နှင့် ပွတ်ခံတိုင်ထက် နှာမောင်းကလေးထောင်၍ ကွေးလျက်မကားရိုးသဏ္ဌာန်ဂုံးအောက်ခံ တိုင် ကလပ်ထက်မှ တက်သွား၏။

ကြာပလ္လင်အောက်တွင် နာဂရီအက္ခရာနှင့် သင်္သကရိုဏ်-ပါဠိမိဿက ရောလျက် “ယေဓမ္မာ ဟေတုပြဘဝါ” အစချီသော ဂါထာပါသော ပုံနှိပ်စာနှစ်ကြောင်းပါရှိ၏။ ထိုပုံနှိပ်စာတွင်ပါသော အက္ခရာစာလုံးများ၏ ပုံသဏ္ဌာန်တို့က၊ ၎င်းအုတ်ခွက်၏ ခေတ်ကာလ အပိုင်းအခြားကို ဆုံးဖြတ်၏။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ဆိုလျှင်၊ အဆိုပါအုတ်ခွက်သည်၊ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်က အုတ်ခွက်ဖြစ်ကြောင်းကို သိရ၏။ အခြားအထောက်အထားတစ်ခုမှာ ထိုအုတ်ခွက်အမျိုးအစားထဲမှ အုတ်ခွက်တစ်ခု၏ ကျောဖက်တွင် ပျူအက္ခရာ ပျူဘာသာဖြင့် ဆုတောင်းစာတစ်ခု လက်ရေးစာဖြင့် ရေးထိုးမှတ်သားလျက် ပါရှိ၏။ (ပုံ-၃၀) ။ ထိုပျူလက်ရေးစာသည် မြစေဘီပျူစာထက် နှစ်ပေါင်း ၅၀ လောက်စောမည်ထင်ရ၏။ ထိုအုတ်ခွက်ကို တွေ့ရှိရသော နေရာမှာလည်း ပုဂံမြို့၊ အနော်ရထာမင်း၏ ကောင်းမှုတော် ရွှေဆံတော်ဖုရားအောက် ဌာပနာတိုက်အပျက် အတွင်းမှရရှိသည်ဟု ချုံးအမှတ်အသားတွင် တွေ့ရှိရ၏။ ထို့ပြင် ထိုအုတ်ခွက်၏အလှူရှင်မှာ ပျူလူမျိုးတယောက် ဖြစ်သည်ဟု တွေးတောရ၏။ မွန်ဘွဲ့တံဆိပ်နာမံကို ခံယူသည်။

ကျောဖက်တွင်ပါရှိသော လက်ရေးစာ ပျူစာကို ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားအောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

။ ၀။ ယံ ဗံးဘဂ
၀ ဥ ဒိးတြး ကေးသးမ့
ဗဲးတြိ ဗ ညာ နော ဝိးမွး
သ ၀ ညော ဒနိ ဝိ ဥ ငေါ ကော ကွံးမြး
တိန္တူ ဗံး အရ မေ တြိယ ဥ ဣ ဗု ဓ
ငေါ ဒံ ဟိးတူ ဗနးသ ဓု သ ဓု ဇိးဇိး

ဤစာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို လုံးစေ့ ပါဠိစေ့ ပြန်ဆိုနိုင်ရန်မှာ ဘာသာကို လေ့လာပြီးသား မဟုတ်သဖြင့် ခဲယဉ်းခြင်းနှင့် ရင်ဆိုင်လျက်ရှိနေသေးသည်။ သို့သော် အခြားအလားတူ အုတ်ခွက်များတွင်ပါသော ပါဠိစာ မွန်စာတို့တွင်ပါသော ဆုတောင်းစာတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ချင့်ချိန်မှန်းဆ၍၊ ဤစာတွင်ပါသော အကြောင်းအရာမှာ ဤမြတ်စွာဖုရား၏ ပုံတော်ကို သံဗျင်ဩဗညာနောသည် သွင်းလုပ်ပူဇော်လှူဒါန်းကြောင်း၊ ဤသို့ ပူဇော်ရသော အကျိုးအားဖြင့် အရိမေတ္တေယျဖုရားပွင့်တော်မူသောအခါ၌ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရလိုကြောင်းနှင့် အမျှဝေ၍ နတ်လူသာဓုခေါ်စေသောစာဟု ပါရှိဟန်တူသည်။

ပုံ(၃၁) တွင် ပြထားသော အုတ်ခွက်မှာ ဝမ်းဘဲပုံသဏ္ဌာန်ရှိ၏။ မျက်နှာဖက်တွင် ကြာပလ္လင်ထက် ထီးမိုးလျက်၊ သစ်ကိုင်း သစ်ခက် အရွက် အလက်ပုံတို့အောက် တံကဲနှင့် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေတော်မူသော ဆင်းတုတော်ဘုရား၏။ ဘေးကရံလျက် စေတီတော်ပုံက လေး များလည်း ပါ၏။ ထိုဆင်းတုတော်၏ ကြာပလ္လင်အောက်၌ နာဂရီအက္ခရာနှင့် “ယေဓမ္မာ” အစချီလျက် စာသုံးကြောင်းပါရှိ၏။ ထိုစာသုံးကြောင်းတွင်ပါသော အက္ခရာစာလုံးတို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့်တကွ ဆင်းတုတော်နှင့် ဘေးရံစေတီတို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်တို့မှာ အနော်ရထာမင်း၏ လက်ထက်စာနှင့်၊ ဆင်းတုတော်နှင့် စေတီရံတို့၏၊ ပုံသဏ္ဌာန်များနှင့် ကွဲပြားခြင်းမရှိလှချေ။ ထိုအုတ်ခွက်အမျိုးအစားတို့သည်လည်း အနော်ရထာမင်း၏ လက်ထက်အတွင်း သွင်းလုပ်သောပုံများ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရ၏။ ထိုအုတ်ခွက် အမျိုးအစားထဲမှ အုတ်ခွက်တစ်ခု၏ ကျောဖက်တွင် စာကြောင်းရှေ့ရှစ်ကြောင်းပါသော မွန်ဘာသာဖြင့် ရှေးဟောင်းစာတမ်းတစ်ခုပါ၏။ (ပုံ ၃၂) ။ ထိုစာတမ်းကို ယခုလက်ငင်း အက္ခရာနှင့် ပြန်ဆိုသော် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

- ၁။ ကိန်
- ၂။ လိမ် ဝိ
- ၃။ ပေသြရ်ဇေ
- ၄။ လေဝ်လိမ် ဝိ
- ၅။ ပေသြရ်ဇေ
- ၆။ လေ(ပ်)ဝိက်
- ၇။ ဝိပေသြရ်ဇေ
- ၈။ လေဝ်

၎င်း၏အဓိပ္ပါယ်ကို အသေအချာဖော်ထုတ်၍ မရသေးချေ။ သို့သော်စာကြောင်းရေ - ၂-၃-၄-၅ နှင့် ၇-တို့၌ “ဝိပေ” ဟူသော အမည်များပါရှိရာ၊ ၎င်းအမည်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍၊ ၁၉၅၉-၆၀ နှစ်အတွင်း ရန်ကုန်မြို့ မဝင်းကြည်ထံမှ ငှားရမ်းရယူထားသော အုတ်ခွက်နှစ်ဆူ၏ ကျောဖက်တွင် ရှေးဟောင်း မွန်-မြန်မာ အက္ခရာဖြင့် စာတမ်းရေးထိုးလျက် ““ဝိပေ”အမည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။ ဘာသာမှာ အုတ်ခွက်တဆူတွင် ပါဠိ ဘာသာဖြင့်ဖြစ်သည်။ အခြားတဆူတွင် မွန်ဘာသာဖြင့်ဖြစ်သည်။ ထိုစာတမ်းများ၏ အက္ခရာပြန်နှင့် ဘာသာ ပြန်တို့ကို အောက်တွင်ရေးသားထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ ထိုအုတ်ခွက်ပုံနှစ်ပုံ၏ ဝမ်းဖက်(မျက်နှာဖက်) တို့တွင်ပါသော ပုံတော်မှာ တမျိုးတည်းဖြစ်သည် (ပုံ ၃၃) ။

ပါဠိ- ပုံ ၃၄ (က) (ခ) နှင့် (ဂ) ။

- (၁) ဣမံဗု
- (၂) ဒွပဋိမံဝိ
- (၃) ပေတိနာမေ
- (၄) နရညောမ
- (၅) ဟေသိယာ
- (၆) သကဟတ္ထေနအကိတံ

(ဝိပေတိနာမေန၊ ဝိပေအမည်ဟူသော၊ ရညောမဟေသိယာ၊ အဂ္ဂမဟေသီ ဒေဝိညာထား မင်းမိဖုရား ကြီးသည်၊ ဣမံဗုဒ္ဓ ပဋိ(မံ)၊ ဤဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတုတော်ကို၊ သကဟတ္ထေန၊ မိမိလက်တော်ဖြင့်၊ အကိတံ၊ ပြုလုပ်စီမံ သွင်းလုပ်ပူဇော်အပ်သတည်း)။

မွန်ဘာသာ (ပုံ ၃၅)။

- ၁။ ဝေါအ်
- ၂။ ဗုဒ္ဓရပ်
- ၃။ နိအ်ကျာက်
- ၄။ စိအ်ပေဟ်

(ဤကား (ဝိပေဟ်)ဝိပေမည်သော မိဖုရား (လူဒါန်းတော်မူသော) ဗုဒ္ဓ၏ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တည်း။